

HRVATSKI VOJNIK

Broj 176. Godina V. 22. veljače 2008.

www.hrvatski-vojn timer.hr

BESPLATNI PRIMJERAK

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X

9 77-330-50003

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SLO € 1,80; SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

RAZGOVOR

bojnik Zvonko POPOVIĆ, načelnik Odjela za tranziciju

Priprema profesionalnog vojnika za civilnu karijeru

Avirex®

Civilian & Military Tailors

MilerS

Trg Petra Svačića 1, Zagreb
tel: 01 / 457 3349

Nakladnik:
MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović
(zeljko.stipanovic@morh.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić
(vpintar@morh.hr)
Zamjenik glavnog urednika za Internet:
Toma Vlašić (toma.vlasic@morh.hr)
Izvršni urednik: Mario Galić
(mario.galic@morh.hr)
Urednici i novinari: Marija Alvir,
(marija.alvir@morh.hr), Leida Parlov,
Domagoj Vlahović
Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Davor Kirin, Dubravko Kovač
Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)
(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Predrag Belušić, Damir Bebek
Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)
Prijevod: Jasmina Pešek
Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo
tel: 3784-937

Lektori: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić

Marketing i financije: Igor Vitanović
tel: 3786-348;
fax: 3784-322

Pretplata:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb
(za: Služba za odnose s javnošću i informiranje),
devizni račun u Zagrebačkoj banci
30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.,
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:
Služba za odnose s javnošću i informiranje),
žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj
165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pret-
platnike da nakon uplate kopiju uplatnice
pošalju na adresu TISAK trgovačko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

Tisak:
Tiskara Zelina d.d.,
K. Krizmanić 1, 10380 Sv. I. Zelina

Naslov uredništva:
MORH
Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.
252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska
<http://www.hrvatski-vojn timer.hr>
E-mail: hrvojn timer@morh.hr
Naklada: 5800 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2008.

Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

Bojnik Zvonko Popović, načelnik Odjela za tranziciju

Oko 4000 osoba koristilo se potpornim programima SPECTRA-e. Imali smo 340 tranzicijskih radionica, u svakoj prosječno 12 polaznika. Tako je 1100 korisnika stručno osposobljeno za drugu karijeru, 750 se zaposlilo, a 1500 samo-zaposlilo

Strana 4

Sastanak ministara obrane Američko-jadranske povelje u Pentagonu

"Doprinos zemalja članica Jadranske povelje, Hrvatske, Makedonije i Albanije, misiji NATO-a u Afganistanu i koalicijskim snagama u Iraku nadmašuje njihovu "kategoriju", izjavio je glasnogovornik Pentagona nakon sastanka američkog ministra obrane Roberta Gatesa s ministrima obrane triju zemalja

Strana 8

Osjećaji i reakcije vezani uz mirovne misije

Za uspješnu reintegraciju i stabilizaciju najvažnije je strpljenje i razumijevanje za drugu stranu, te otvoren i iskren razgovor. Prilagodba može trajati jednako dugo kao i razdvojenost jer je potrebno vrijeme da se slegnu dojmovi i doživljeni osjećaji. Ako ne dođe do stabilizacije, valja potražiti i stručnu pomoć, ponajprije za prevladavanje problema u komunikaciji

Strana 10

Kupole za borbeno oklopno vozila (I. dio)

Bez obzira na veličinu i namjenu borbenog vozila, na tržištu postoji kupola koja će sigurno zadovoljiti i najzibirljivijeg kupca

Strana 20

Naslovnica snimio Mijo KNEZOVIĆ

bojnik Zvonko POPOVIĆ

načelnik Odjela za tranziciju

- sve članice NATO-a podrazumijevaju tranziciju kao jedan od životnih ciklusa u karijeri vojnika
- **tranzicija** je stalni proces, završna faza, bilo istekom ugovora ili završetkom karijere profesionalnog vojnika
- **program SPECTRA-e** dosad je prošlo oko 4000 osoba

Priprema profesionalnog vojnika za civilnu karijeru

Oko 4000 osoba koristilo se potpunim programima SPECTRA-e S obzirom na našu infrastrukturu, to je maksimum korisnika koji smo mogli poduprijeti. Imali smo 340 tranzicijskih radionica, u svakoj prosječno 12 polaznika, što je bio optimalan broj za kvalitetnu komunikaciju. Tako je 1100 korisnika stručno osposobljeno za drugu karijeru, 750 se zaposlilo, a 1500 samozaposlilo

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

Danas se tranzicija prije svega definiira kao psihološki proces, a kao takav jest nešto što se na poseban način događa unutar svake osobe.

Traje ovisno o osobi, ali i o broju godina provedenih u vojnoj službi.

Na primjer, po nekim istraživanjima, nekome tko je deset godina služio u Oružanim snagama potrebne su tri godine da se nakon

odlaska reintegrira u novo okruženje

Odjel za tranziciju u sklopu Uprave za ljudske resurse Ministarstva obrane svoje je aktivnosti počeo još 2002. godine. Od početka postojanja uglavnom je bio poistovječan s programom SPECTRA. Taj program često se percipirao tek kao pomoć pri provođenju smanjenja broja osoblja u OSRH-u i MORH-u. No, on ipak podrazumijeva mnogo više, a i nije jedini program i aktivnost koji provodi Odjel za tranziciju. Upravo bliže objašnjavanje navedenog, ponajprije pojma tranzicije, bilo je povod našem razgovoru s načelnikom Odjela za tranziciju, bojnikom Zvonkom Popovićem.

Često vas poistovjećuju sa SPECTRA-om, pa bismo prvo molili vaš kratak opis tog programa.

Ukratko, to je program smanjenja osoblja i uspostave tranzicije kao životnog ciklusa u karijeri profesionalnog vojnika. Zato smo ga nazvali

Programom tranzicije i zbrinjavanja izdvojenog osoblja, što i sam engleski akronim SPECTRA (Separated Personnel Care and Transition Program) znači. Program je rađen uz asistenciju NATO eksperata u svrhu reforme obrane radi ulaska u NATO savez. Preuzeta su iskustva iz NATO članica i zemalja u tranziciji. Program SPECTRA je kvalitetna potpora osoblju koje se zbog smanjenja ili tranzicije priprema za drugu karijeru u civilnom okruženju. Provede ga stručne osobe kvalificirane za to područje, a počeo se provoditi od ožujka odnosno rujna 2003., kada su svi mobilni timovi postali operativni.

O rezultatima SPECTRA-e može se govoriti i brojčano.

Oko 4000 osoba koristilo se potpunim programima SPECTRA-e. S obzirom na našu infrastrukturu, to je maksimum korisnika koji smo mogli poduprijeti. Imali smo 340

tranzicijskih radionica, u svakoj prosječno 12 polaznika, što je bio optimalan broj za kvalitetnu komunikaciju. Tako je 1100 korisnika stručno osposobljeno za drugu karijeru, 750 se zaposlilo, a 1500 samozaposlilo.

Provodi li se SPECTRA u OSRH-u samo radi ulaska u NATO ili je njezin karakter trajniji?

Sve članice NATO-a podrazumijevaju tranziciju kao jedan od životnih ciklusa u karijeri vojnika. Stoga je taj pojam trebalo oživotvoriti i u nas. No, u nas se tranzicija dogodila istodobno s procesom smanjenja broja osoblja i s preustrojima OSRH-a.

Dakle, te stvari ipak treba jasno razgraničiti?

Tranzicija je stalni proces, završna faza, bilo istekom ugovora ili završetkom karijere profesionalnog vojnika, a smanjenje je najčešće politička odluka.

U zapadnim zemljama podrazumijeva se da je vojna karijera uglavnom "prva karijera" u poslovnom životu pojedinca?

U vojsci se uglavnom služi dok je čovjek čio i krepak i dok može odgovoriti svemu onome što vojni poziv traži. Ipak, u drugu karijeru bolje je ući mlađi, jer na tržištu je veća potražnja za mladim ljudima. Također, tržište je danas fleksibilnije. Poslovi se češće dobivaju, ali i češće gube.

Je li provođenje tranzicije na kraju uspješno implementirano u sustav OSRH?

U tranziciju smo krenuli programski i projektno orijentirani. Kvalitetno smo definirali SPECTRA-u i potporne programe odnosno pakete pomoći, te pripremili savjetnike i infrastrukturu. Radimo u skladu s Pravilnikom, a pripremili smo novi pravilnik koji je kompatibilan s NATO pravilnicima za tranziciju. Također nudimo naše iskustvo "Tranzicijske radionice" kao tečaj zemljama u okruženju.

SPECTRA je višeslojan program. Možete li je raščlaniti, od čega se sastoji?

U programu SPECTRA-e uspostavili smo pet potpornih programa: Program informacija, Program tranzicijskih radionica, Program stručnog osposobljavanja, Program savjetovanja u svezi zapošljavanja i Program savjetovanja u svezi samozapošljavanja.

Program tranzicijskih radionica vaš je najuspjeliji projekt?

Danas se tranzicija prije svega definira kao psihološki proces, a kao takav to je nešto što se na poseban način događa unutar svake osobe. Traje ovisno o osobi, ali i o broju godina provedenih u vojnoj službi. Na primjer, po nekim istraživanjima, nekome tko je deset godina služio u Oružanim snagama potrebne su tri godine da se nakon odlaska reintegrira u novo okruženje. Tranzicijske radionice uspostavljene su upravo da bi pomogle u tom procesu. Želimo ljude što bolje pripremiti za tržište. Nastojimo da upoznaju sebe i tržište. Pomažemo im pri izradi osobnog kratkoročnog i dugoročnog tranzicijskog plana, organiziramo simulacije razgovora s poslodavcem, učimo ih kako da napišu svoj životopis ili pismo namjere poslodavcu, savjetujemo ih koje stručno osposobljavanje pohađati te konačno kako se natjecati na tržištu. Za malo i srednje poduzetništvo upućujemo ih prema institucijama koje to profesionalno obavljaju.

Što misle hrvatski poslodavci o bivšim profesionalnim vojnicima?

Anketiranjem se pokazalo da poslodavci žele u velikoj mjeri zaposliti bivše djelatne osobe jer one posjeduju vještine, lojalnost, točnost, a i znaju se ponašati u stresnim situacijama. Prednost je u tome što mi naše osoblje koje prolazi tranziciju većinom osposobljavamo za poznatog poslodavca.

Koliko traje sudjelovanje u radionici?

Tri dana. Tijek tranzicije propisan je Pravilnikom. Fleksibilni smo prema korisnicima u toj mjeri da smo mobilni i naši timovi izlaze na teren tamo gdje okupe 10 do 12 korisnika.

Je li tranzicijska radionica hrvatska tranzicijska posebnost?

Jest, zato što u njoj ujedinjujemo "najbolju praksu" iz vojnog i civilnog područja u svezi s pripremom osoblja za drugu karijeru. Posebnost je u sofisticiranoj pripremi, individualnom i tržišnom pristupu te savjetovanju vođenom s mnogo empatije prema korisniku.

Osim SPECTRA-e, koji je najveći projekt Odjela?

To je PRIOM, tj. Program reintegracije izdvojenog osoblja na području od posebne državne skrbi/ratom zahvaćenog područja. Provodimo ga zajedno s IOM-om, Međunarodnom organizacijom za migracije. Program ima socijalni

pristup. Na osnovi tranzicijskog plana, sa savjetnicima IOM-a koji rade u našim odsjecima procjenjujemo kakvu pomoć korisniku možemo pružiti. Pristup je također individualan: ovisi i o tome koliko je pojedinac ozbiljan, angažiran, je li otvorio obrt i slično. Program je dao konkretne rezultate. Pomogli smo pri uspostavljanju oko 1500 obiteljskih gospodarstava, uglavnom u Slavoniji i Dalmaciji, kupujući alate, stoku, pomažući im u drugim područjima i u području usavršavanja. Sve se financira novcem koji IOM izravno dobiva donacijom od Norveške i Nizozemske.

Prijedimo na međunarodne aktivnosti. Neke provodite u suradnji s RACVIAC-om?

Na inicijativu DCAF-a (Democratic Control of Army Forces) iz Ženeve, prije nekoliko godina započeli su sastanci izaslanstava ministarstava obrane iz zemalja Jugoistočne Europe u svezi s tranzicijom vojnog osoblja. Poslije toga, inicijativom Odjela za tranziciju preko M1 i MVP te lobiranjem u Paktu o stabilnosti iznesen je prijedlog da u okviru RACVIAC-a osnuju tri radne grupe: za tranziciju vojnog osoblja, vojnih baza i vojne industrije za Jugoistočnu Europu, što je Ministarstvom deklaracijom u Bukureštu i usvojeno. Naš Odjel je prije dvije godine predsjedavao prvom, a sada predsjedava drugom radnom grupom. Sudionici grupa dolaze iz zemalja Jugoistočne Europe, Bugarske, Rumunjske, Moldavije, iz nekih NATO članica, NATO direktorata i međunarodnih institucija.

Drugi oblici vaše međunarodne suradnje?

Godine 2002. s NATO ekspertima definirali smo pristupe za program SPECTRA-u: institucionalni, ekonomski i financijski. Izmijenili smo iskustva bilateralnim putem s Rumunjskom i Bugarskom. Posjetili smo u Francuskoj Odjel za tranziciju i Centar za prekvalifikaciju. Također bilateralnim susretima upozнали smo se s tranzicijom u Njemač-

Promidžba tranzicije je Sizifov posao. Tako kažu eksperti. Ponajviše je to problem pri promidžbi za tržište, jer teško je promicati nekoga tko "gubi" posao. Ipak, SPECTRA je, našom promidžbom, postala model za zemlje u Jugoistočnoj Europi

koj i Mađarskoj. Suradnja s Danskom zauzima posebno mjesto jer ta zemlja ima sličan broj stanovnika kao i Hrvatska. Između ostalih, imali smo odlično iskustvo s vojnim i civilnim institucijama Ujedinjenog Kraljevstva. Manchester Business School educirala je naše djelatnike za poslove savjetovanja korisnika i za prenošenje znanja u područjima maloga i srednjeg poduzetništva. Njihov civilni sektor educirao nas je za medijsko i marketinško predstavljanje programa, te predstavljanje naših korisnika na tržištu rada. S Međunarodnom organizacijom za tranziciju, smještenom u Bonnu (BICC), napravili smo zajedničko is-

traživanje o SPECTRA-i. Za BiH smo napisali *draft* program za tranziciju (MILTAP), a također zajedno s Ujedinjenim Kraljevstvom i Nizozemskom koordiniramo Projekt izdvajanja osoblja, financiran iz NATO Trust Fonda, koji provodi IOM. Proces smanjenja broja osoblja u OSRH-u uskoro bi trebao završiti.

Što će to značiti za Odjel za tranziciju?

Već sam rekao da tranzicija nije nužno vezana uz smanjenje osoblja, iako se to nama događa u isto vrijeme. Nama će, kad ne bude smanjenja, biti lakše voditi redovitu tranziciju, za 800 do 1000 ljudi na godinu kojima istječe ugovor ili koji iz bilo kojeg drugog razloga napuštaju vojsku. Za takve prilike naši su programi i infrastruktura i predviđeni.

Imate li za "redovite" postupke tranzicije dovoljan broj djelatnika?

Već sada nemamo dovoljno savjetnika za tranziciju. Naši savjetnici odgovarajuće su educirani i kvalificirani. Postoji bojazan od osipanja savjetnika. Nedavno su nas napustila dva savjetnika, psiholog i defektolog, jer su pronašli bolje plaćen posao na tržištu. Problem je nedovoljna valorizacija tog kadra u sustavu.

Kakva je situacija s vašom promidžbom unutar OSRH-a? Je li svijest o vašem postojanju, djelovanju i mogućnostima dovoljno raširena?

Promidžba tranzicije je Sizifov posao. Tako kažu eksperti. Ponajviše je to problem pri promidžbi za tržište, jer teško je promicati nekoga tko "gubi" posao. Ipak, SPECTRA je, našom promidžbom, postala model za zemlje u Jugoistočnoj Europi. Mi imamo svog eksperta za tranziciju koji je ujedno i direktor Radne grupe 1 u RACVIAC-u. Problem je unutar sustava što se smanjenje i preustroj događaju u isto vrijeme. Uspjeli smo educirati personalce. Promicanje je najkvalitetnije kad imate dobre pravilnike i snagu zapovijedanja. Također, većom sinergijom Službe za odnose s javnošću glas o SPECTRA-i bit će jači. ■

Posjet ministra obrane Republike Mađarske MORH-u

Mađarska bezuvjetno podržava ulazak Hrvatske u NATO

Izaslanstvo Ministarstva obrane Republike Mađarske, predvođeno ministrom obrane dr. Imrom Szekeresom, posjetilo je 15. veljače Ministarstvo obrane Republike Hrvatske.

Tom prilikom, na konferenciji za medije, ministar obrane Branko Vukelić izrazio je zadovoljstvo što je prvi bilateralni posjet MORH-u, za njegova mandata, dolazi upravo iz Republike Mađarske, zemlje s kojom Hrvatska ima vrlo dobre prijateljske odnose i koja nas u velikoj mjeri podupire na putu u EU, a posebno u NATO. Na tome je zahvalio mađarskom kolegi dr. Szekeresu.

Tema sastanka bilateralnog posjeta, osim NATO-a, bila je i sigurnosna situacija u jugoistočnoj Europi te bilateralna suradnja i način njezina poboljšanja. Naglašeno je da će GS OS dviju zemalja intenzivirati razmjenu vojnih iskustava u preustroju Oružanih snaga.

Ministar Vukelić istaknuo je i vrlo dobru suradnju hrvatskih i mađarskih OS u mirovnoj misiji u Afganistanu i zaključio da je Republika Mađarska hrvatski partner koji nam daje punu potporu za članstvo u NATO-u kao i za sigurnosnu situaciju u cijeloj regiji.

Mađarski ministar obrane dr. Imre Szekeres zahvalio je ministru Vukeliću na pozivu te rekao da je Republika Hrvatska za Mađarsku strateški partner s kojim će surađivati i u NATO-u i u Europskoj uniji. Naglasio je da Mađarska bezuvjetno podržava ulazak Hrvatske u Sjevernoatlantski savez. Uvjeren je da je Hrvatska ispunila sve uvjete za članstvo u NATO-u i da će na samitu u Bukureštu zasigurno

snimio T. BRANDT

no dobiti poziv. Spomenuo je važnost ulaska u NATO i ostalih dviju zemalja kandidata, Albanije i Makedonije, radi povećanja sigurnosti na Balkanu. Ministar Szekeres drži da je sigurnost na Balkanu uvjet sigurnosti u cijeloj Europi.

O suradnji dvaju ministarstava rekao je da su definirali buduće oblike suradnje, koje će glavni stožeri OS Mađarske i Hrvatske provesti, te izrazio uvjerenje da će se strateška suradnja dviju zemalja proširiti i na druga područja kao što su gospodarstvo i kultura. Na kraju je mađarski ministar zaželio kolegi ministru Vukeliću da Hrvatska potpiše ulazak u članstvo NATO-a na 60. godišnjicu te organizacije.

OJI

Zahvalnice za NATO vježbu Noble Midas 07

U Domu Hrvatske vojske na Poljudu u Splitu, zamjenik zapovjednika Hrvatske ratne mornarice, komodor Zdenko Simičić, uručio je zahvalnice načelnika GSOSRH-a tijelima i organizacijama koje su sudjelovale u pripremi i provedbi međunarodne NATO vježbe Noble Midas 07.

Vježba se često prikazuje kao test spremnosti Oružanih snaga RH za ulazak u NATO, osobito za zadaću potpore snagama NATO-a, tzv. Host Nation Support. U pripremi i provedbi vježbe bila je iznimno dobra suradnja između grana OS RH te međuresorna suradnja. U vježbi su osim Ministarstva obrane RH sudjelovali i Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo financija, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, te Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i tri vladine agencije, Hrvatska kontrola zračne plovidbe, Hrvatski hidrografski institut i Državni zavod za nuklearnu sigurnost.

Osim navedenih ministarstava, u vježbi su sudjelovali i poduzeća i tvrtke: Lučke kapetanije iz Dubrovnika, Rijeke i Splita, Lučke uprave Dubrovnik, Rijeka i Split, Luka Rijeka, Carinska uprava iz Zagreba, KBC Dubrava iz Zagreba i KBC Firule iz Splita, Domovi zdravlja Karlovac i Slunj, PU Splitsko-dalmatinska i Primorsko goranska, Zračna luka Split, Pleter-usluge d.o.o. (Zagreb), T-Hrvatski telekom, Čazmatrans- Prijevoz d.o.o., Promet d.o.o. (Split), Liburnija d.o.o. (Zadar), Ina d.d., Bandić d.o.o. (Split), Tankerkomerc (Zadar), Jadroagent Split, Brodospas d.d. (Split), NCP-RB Šibenik d.o.o., Cian d.o.o. (Split), Čistoća d.o.o. (Split), Hrvatsko društvo za pomorsku, podvodnu i hiperbaričnu medicinu (Split), Hotel Lav-Le Meridien (Podstrana), Hotel San Antonio (Podstrana), Hotel Globo (Split), Dobrovoljno vatrogasno društvo Slunj i RANUS d.o.o. (Zagreb).

F.B.

Sastanak ministara obrane Američko-jadranske povelje u Pentagonu

Znatan doprinos članica A3 u Afganistanu i Iraku

"Doprinos zemalja članica Jadranske povelje, Hrvatske, Makedonije i Albanije, misiji NATO-a u Afganistanu i koalicijskim snagama u Iraku nadmašuje njihovu "kategoriju", izjavio je glasnogovornik Pentagona nakon sastanka američkog ministra obrane Roberta Gatesa s ministrima obrane triju zemalja

Ministar obrane Republike Hrvatske, Branko Vukelić, od 19. do 20. veljače boravio je na sastanku ministara obrane Američko-jadranske povelje, koji je održan u Washingtonu u Sjedinjenim Američkim Državama. Hrvatski ministar obrane Branko Vukelić, albanski Fatmir Mediu i makedonski Lazar Elenovski sastali su se u Pentagonu s američkim ministrom obrane Robertom Gatesom. Potom je trojicu ministara u State Departmentu primio zamjenik američke ministrice vanjskih poslova, veleposlanik John D. Negroponte.

"Doprinos zemalja članica Jadranske povelje, Hrvatske, Makedonije i Albanije, misiji NATO-a u Afganistanu i koalicijskim snagama u Iraku nadmašuje njihovu "kategoriju", izjavio je glasnogovornik Pentagona nakon sastanka američkog ministra obrane s ministrima obrane triju zemalja. "To su zemlje koje svakako 'udaraju iznad svoje kategorije' kad je riječ o njihovom doprinosu u tim ratovima", izjavio je glasnogovornik Pentagona Geoff Morrell, posluživši se usporedbom s kategorijama u boksu. Hrvatska u NATO-ovoj misiji ISAF u Afganistanu trenutačno ima 190 vojnika, a u ovoj godini planira povećati kontingent za još 100 vojnika. Albanija ima 140, a Makedonija 130 vojnika u sastavu ISAF-a.

Albanija i Makedonija članice su i koalicije u Iraku, gdje je oko 120 albanskih vojnika razmješteno u Mosulu, a 40-ak makedonskih vojnih specijalaca u Bagdadu. Morrell je rekao novinarima u Pentagonu da je ministar Gates razgovarao s hrvatskim ministrom obrane Brankom Vukelićem, makedonskim Lazarom Elenovskim i albanskim Fatmirom Mediuom o "napretku u provedbi reformi potrebnih za priključenje njihovih zemalja NATO-u".

Na sastanku se raspravljalo o odnosima među njihovim zemljama, proširenju NATO-a, operacijama u Iraku i Afganistanu, te o proglašenoj neovisnosti Kosova, rekao je Morrell, ističući kako je to prvi ministarski sastanak Američko-jadranske povelje održan u SAD-u. Glasnogovornik Pentagona naglasio je da misija NATO-a na Kosovu "ostaje ista, kako bi osigurala sigurnost i sigurno okružje na nepristran i pošten način", te da američke snage, koje čine oko 10 posto od 16.000 vojnika KFOR-a, ostaju na Kosovu i u doglednoj budućnosti. State Department je priopćio da je zamjenik državne tajnice John D. Negroponte s ministrima Jadransko-američke povelje razgovarao o "njihovim težnjama za daljnjom euro-atlantskom integracijom i o napretku u reformama nužnim za članstvo u NATO-u". Na pitanje očekuje li SAD da te tri zemlje budu pozvane u NATO-u u travnju na samitu u Bukureštu, glasnogovornik State Departmenta odgovorio je da se o tome još raspravlja i da "nema konačne odluke", podsjetivši da se u NATO-u odlučuje konsenzusom. "Upravo sada ima mnogo rasprava s različitim zemljama, koje su ili kandidati za članstvo ili za neki drugi status poput MAP-a, Akcijskog plana za članstvo, kako bi znale što trebaju učiniti da bi ispunile uvjete", rekao je glasnogovornik Sean McCormack. Napomenuo je i da traju konzultacije SAD-a s drugim članicama NATO-a kako bi se konsenzusom došlo do odluke o svakom od pojedinih pitanja pa tako i o članstvu i ulasku u program MAP. Na pitanje kakav je trend u pogledu konsenzusa za tri zemlje Jadransko-američke povelje, odbio je odgovoriti i ponovio da još traje rasprava. Ministri Vukelić, Elenovski i Mediu razgovarali su u Pentagonu i s pomoćnikom ministra obrane za EU te NATO Danielom Fatom i drugim dužnosnicima.

Tijekom boravka u SAD-u, u Veleposlanstvu RH u Washingtonu, 18. veljače, ministar Vukelić na prigodnoj svečanosti uručio je visoko hrvatsko odličje prijašnjem američkom vojnom izaslaniku u Hrvatskoj, brigadiru Kennethu Stolworthyju. Ministar obrane predao je brigadiru Stolworthyju Red hrvatskog trolista, kojim ga je odlikovao predsjednik Stjepan Mesić, i zahvalio mu na potpori što ju je pružio Hrvatskoj za ulazak u NATO. Zahvaljujući na primljenom odličju, brigadir Stolworthy je rekao da je u Hrvatskoj profesionalno napredovao, te naglasio kako ni najmanje ne sumnja da će Hrvatska biti pozvana u NATO na predstojećem samitu u Bukureštu, dodajući da je zadivljen pripadnicima OSRH-a u misiji ISAF u Afganistanu, koji vrlo dobro predstavljaju Hrvatsku i izvrsno obavljaju posao u toj zemlji. Inače, Red hrvatskog trolista dodjeljuje se hrvatskim i stranim državljanima za osobite zasluge za RH stečene u ratu, u izravnoj ratnoj opasnosti ili u iznimnim okolnostima u miru.

(HINA, OJI)

Računovodstvo i poslovno odlučivanje

Zadnju kariku u sustavu zvanom proračunski sustav čini računovodstvo. Netko bi mogao pomisliti: nevažna karika, čak je, eto, i na zadnjem mjestu! Ali, kao i sve u životu, ništa nije tako jednostavno kako nam se na prvi pogled čini...

— Vera GILJEVIĆ —

Zašto je računovodstvo važno? Jednostavno zato što nam pruža informaciju, i to računovodstvenu informaciju, bez koje nije moguće upravljanje Ministarstvom obrane. Naime, sve promjene proračunskog sustava koje se u Republici Hrvatskoj, pa tako i Ministarstvu obrane, kontinuirano odvijaju od 1992., kada je donesen prvi Zakon o proračunu, do danas kada su financije organizirane prema Zakonu o proračunu iz 2003., imaju jedan cilj, a to je upravljanje financijama. I to ne bilo kakvo, već takvo da se pozornost skrene s troškova koje treba podmiriti na rezultate koje treba ostvariti. Time država, ali i državni subjekti, u koje spadaju i proračunski korisnici, postaju bliski ili bliskiji poduzetnicima i njihovu načinu razmišljanja: jednim je svrha djelovanja trajan i učinkovit opstanak, drugima optimalno zadovoljiti potrebe stanovništva, odnosno ostvariti vlastitu misiju - naša je izgraditi i očuvati obrambeni sustav Republike Hrvatske.

Kakva mora biti računovodstvena informacija da bi se mogla smatrati dobrom? Prije svega, pravodobna, točna i potpuna. Upravo zato, uvijek i svugdje inzistiramo na poštovanju pravila definiranih propisima. Evo, na primjer, rokovi! Ako propis kaže da se račun ima dostaviti na knjiženje najkasnije dva radna dana prije isteka dospelja plaćanja, to znači da se može dostaviti u Financijsku službu ili ovlaštenu podružnu odjel financija i prije, ali nikako ne nakon tog roka. Jer, račun koji kasni svima je problem - dobavljači zovu, mi u računovodstvu i ne znamo da smo nešto dužni, novac rezerviran za

plaćanje tog računa potrošit će se za nešto drugo, prijetu nam zatezne kamate... Slično je i s materijalnim ispravama. Ako, na primjer, materijalni nalog treba sastaviti prije ili u trenutku nastanka promjene i dostaviti na knjiženje najkasnije tri radna dana od dana sastavljanja, onda to treba tako i učiniti. Inače ne znamo

Kakva mora biti računovodstvena informacija da bi se mogla smatrati dobrom? Prije svega, pravodobna, točna i potpuna. Upravo zato, uvijek i svugdje inzistiramo na poštovanju pravila definiranih propisima. Evo, na primjer, rokovi! Ako propis kaže da se račun ima dostaviti na knjiženje najkasnije dva radna dana prije isteka dospelja plaćanja, to znači da se može dostaviti u Financijsku službu ili ovlaštenu podružnu odjel financija i prije, ali nikako ne nakon tog roka. Jer, račun koji kasni svima je problem - dobavljači zovu, mi u računovodstvu i ne znamo da smo nešto dužni, novac rezerviran za plaćanje tog računa potrošit će se za nešto drugo, prijetu nam zatezne kamate

što imamo: nekada mislimo da nešto imamo, a nije tako, ili da nemamo, a ni to nije točno. O kvaliteti računovodstvenih informacija ne treba ni govoriti - nema je! A nismo pomogli ni menadžmentu u odlučivanju.

Računovodstvene informacije izražene su u brojkama. Ako govorimo o financijskom računovodstvu, to je novac; ako govorimo o materijalnom knjigovodstvu, to je opet novac, ali i količina još nečega. Do-

bro je što takve, računovodstvene informacije veoma lako možemo uspoređivati, preračunavati i analizirati. Nije dobro što nam računovodstvene informacije same za sebe ne kazuju dovoljno o nekim drugim pitanjima važnim za odlučivanje: primjer, je li raspoloživa vojna oprema primjerena našim potrebama ili željama; omogućava li ostvarenje naše misije o kojoj smo već govorili.

Što nam je, dakle, činiti? Jednostavno, računovodstvene informacije dopunit ćemo neračunovodstvenim informacijama. Naravno, to ćemo učiniti sustavno. Najprije, osim financijskog računovodstva, koje je stvorio zakonodavac i koje je namijenjeno izvješćivanju tog istog zakonodavca prema točno postavljenim pravilima i rokovima, razvit ćemo poslovno računovodstvo, i to onako kako to od nas zahtijeva i očekuje menadžment. Mi ćemo sami postaviti svoja pravila, jer su to interna pravila, prema kojima ćemo računovodstvenu informaciju organizirati na nama koristan način, upravo za potrebe korisnika naše informacije. Ako takvim računovodstvenim informacijama damo i neračunovodstvene informacije, eto načina da stvar-

no budemo u funkciji upravljanja i pomognemo pri odlučivanju.

Znači, imamo računovodstvo i bez njega ne možemo. Neki kažu da je računovodstvo kičma izvještajnog sustava. Ali računovodstvo nije sve. Na tragu toga, Uprava za financije i proračun, u sklopu naših radnih skupina kojima je svrha unapređenje i automatizacija poslovnih procesa, traži načine kako učiniti kvalitetan iskorak naprijed. ■

Osjećaji i reakcije vezani uz mirovne misije

Za uspješnu reintegraciju i stabilizaciju najvažnije je strpljenje i razumijevanje za drugu stranu, te otvoren i iskren razgovor. Prilagodba može trajati jednako dugo kao i razdvojenost jer je potrebno vrijeme da se slegnu dojmovi i doživljeni osjećaji. Ako ne dođe do stabilizacije, valja potražiti i stručnu pomoć, ponajprije za prevladavanje problema u komunikaciji

Suzana FILJAK

Odlazak vojnika na zadaću izvan hrvatskih granica izaziva u obitelji opravdanu zabrinutost za njegovu sigurnost, a promjenjivi osjećaji i reakcije mogu izazvati dodatnu napetost, poljuljati kvalitetu odnosa i loše otpraviti vojnika u misiju. Nasuprot tome zadovoljstvo obiteljskom situacijom i kvaliteta veze s obitelji tijekom misije čimbenici su od iznimne važnosti za dobro osobno i profesionalno funkcioniranje vojnika. Negativne posljedice stresa i teškoće prilagodbe po povratku moguće je smanjiti dobrom psihološkom pripremom svih članova obitelji, što uključuje prepoznavanje i razumijevanje osjećaja i ponašanja koji se javljaju prije, tijekom i nakon misije. Ovaj emocionalni ciklus vezan uz sudjelovanje u međunarodnim misijama prolaze, svatko na svoj način, i vojnici i članovi njihovih obitelji.

Već mjesec i pol dana prije misije mogu se javiti fluktuirajući osjećaji tuge, ljutnje, nemira i tjeskobe naizmjenice s pozitivnim uzbuđenjem vezanim uz iščekivanje odlaska. Povlačenje, odvajanje i smanjivanje bliskosti i intimnosti u posljednjem tjednu pred odlazak može biti pogrešno protumačeno, a nespretni pokušaji razjašnjavanja obično završavaju još dubljim povlačenjem ili nerazriješenim svađama. Osjećaje nemoći, očajja, nestrpljivosti i otupljenosti treba prihvatiti kao normalne i prolazne reakcije, ne okrivljujući ni sebe ni drugu stranu. Poticanje komunikacije i strpljivost sa samim sobom, suprugom i djecom pomaže prevladavanju ove preduputne krize i pridonosi boljoj prilagodbi nakon misije.

snimio T. BRANDT

Smetenost u doživljavanju i ponašanju, uz moguće teškoće sa spavanjem i tijekom prvih mjesec-dva trajanja misije, rezultat su miješanih osjećaja krivice, ljutnje, olakšanja, potištenosti, zbunjenosti, osamljenosti, ranjivosti i razdražljivosti. U tom razdoblju razdvojeni članovi obitelji, suočeni s novim načinom života, zahtjevnim obvezama i zadaćama, stječu nove vještine i znanja te uspostavljaju dodatne socijalne odnose i navike. Stoga se u razdoblju oporavka i stabilizacije javljaju osjećaji povećanog samopouzdanja, neovisnosti, kompetentnosti, slobode i ponosa. Negdje nakon četiri mjeseca u misiji javljaju se i prve značajnije krize, vidljive u svakodnevnom funkcioniranju, sukobima i pogoršanju međuljudskih odnosa u pripadnika misije. Pripremljenost zapovjednika,

njegovo pravodobno djelovanje i usmjeravanje na učinkovitost u provedbi postavljenih zadaća otklonit će moguće negativne posljedice. Uzbuđenje, tjeskoba, nestrpljivost, osjećaj sreće i nemira, uz povećanje energije i aktivnosti koji se javljaju posljednjih tjedana misije, mogu naglo splasnuti nakon ponovnog okupljanja članova obitelji. Nove uloge i drukčija (bolja) slika o sebi, stečene u razdoblju odvojenosti, mogu biti zapreka za uspostavljanje skladnih odnosa. Moguće su teškoće u bliskosti, žaljenje zbog gubitka slobode i nezavisnosti, nesnalaženje u "staroj" ulozi supružnika i roditelja.

Za uspješnu reintegraciju i stabilizaciju najvažnije je strpljenje i razumijevanje za drugu stranu, te otvoren i iskren razgovor. Prilagodba može trajati jednako dugo kao i razdvojenost jer je potrebno vrijeme da se slegnu dojmovi i doživljeni osjećaji. Ako ne dođe do stabilizacije, valja potražiti i stručnu pomoć, ponajprije za prevladavanje problema u komunikaciji. Uzajamno uključivanje u osobna iskustva drugih članova pregledavanjem fotografija, prepričavanjem doživljaja i svakodnevnim pokazivanjem pozitivnih emocija (ljubavi i razumijevanja) za druge članove obitelji, pomaže ponovnom povezivanju. Uspostava neke vrste rutine, čak i privremene, pridonijet će osjećaju sigurnosti i predvidljivosti. Ne treba očekivati stanje stvari kakvo je bilo prije odlaska u misiju. Promjene koje su se dogodile valja prihvatiti s ponosom, a pokazana mentalna i psihička čvrstoća neka budu temelj za izgradnju novih, još boljih odnosa povjerenja i uzajamnog rasta. ■

Putovanje u Dowlat Yar

Zima u Ghoru pokazuje svoje pravo lice. Tiha, snježna, s temperaturama koje se bliže četrdesetom stupnju ispod nule. Ponekad je teško shvatiti od čega živi stanovništvo onih udaljenih distrikata koji o Chagcharanu mogu samo sanjati. U teškim danima zime treba pomoći onima koji doslovce nemaju ničega

Iz Afganistana Dražen JONJIĆ

Primali smo tih dana vijesti o snježnim lavinama i o nestašici hrane u distriktu Dowlat Yar. Donesena je odluka o akciji dostave humanitarne pomoći prikladnog naziva "Vruća srca". Jutro nad Chagcharanom. Zajedno s kolegama iz stožera vozimo se uspavanom metropolom. Naš put i ne bi trebao biti dalek. Riječ je o susjednom distriktu, čije je sjedište smješteno u dolini rijeke Hari Rud. Sve je okovano ledom. Bacam pogled prema termometru u terencu: minus trideset. S okolnih brda nestvarna bjelina i oblici apstraktnog kiparstva prirode. Krećemo. Pravilnim ritmom svladavamo kilometre ceste, koju je na pojedinim dionicama teško i primijetiti. Izmjenjuju se usjeci i usponi, dionice potpuno prekrivene snijegom i dionice na kojima bi se u nedostatku vremena za izgradnju borilišta za Zimsku olimpijadu zasigurno mogao voziti bob. Ubrzo zastajemo, kako bismo na naše terence i kamione postavili lance. Možda je na djelu Murphyjev zakon, ali potreba za operacijom koju valjda nijedan vozač na ovome bijelome svijetu ne voli pojavi se baš u trenutku kad se sa svojim vozilom nađe na najmanje pogodnom mjestu. Ipak, i to smo nekako svladali, netko pomažući, netko sokoleći.

Nadrealni Ghor

Pišući o Ghoru i boravku u ovoj surovoj pokrajini, često upotrijebim riječ nadrealno. Kako biste uopće opisali čovjeka neodređenih godina što se nezainteresirano vuče iza dva pretovarena magarca? Ništa neobično, osim brade, trepavica, obrva i ono malo kose što proviruje ispod turbana - sve okovano ledom. Na njegovu licu nema emocija.

Gradić Dowlat Yar

Samo trpljenje i mirenje sa sudbinom, jer, tako se valjda mora. Ulazimo usputno u uspavano selo preko relativno novog mosta, zamalo se sudarajući s lokalnim psima, za koje su mnoge kolege izjavile kako bi ih vrlo rado imali. S visokog zida maše nam dječak, očekujući da možda i ovaj put, jer to je ISAF, dobije kakvu sitnicu. Nažalost, ovaj put nema vremena. Pratimo korito Hari Ruda s desne strane. S lijeve, netaknuti obronci planina što se spuštaju u dolinu. Nijednog stabla. Nijednog vidljivog grma. Sjetio sam se Sljemena i teškoća oko skijaške priredbe. Ovdje takvih problema nema. Doduše, nema ni skijaša. Ali tko zna jednoga dana...

Ulazimo u gradić Dowlat Yar. Uz cestu, pred trgovinicama, mnoštvo ljudi. Ne obaziru se previše na nas. Navikli su se. Skrećemo vozeći zaleđenim koritom Hari Ruda. U sjedištu distrikta, dočekuje nas mladi administrator. Zaista je u nezavidnoj situaciji. Treba iz nepreglednog popisa potrebitih odabrati one najpotrebitije. A mi smo se potrudili. Donijeli smo tone najnužnijih namirnica. I ne samo to. U ime hrvatske strane dodijelili smo pregršt utopljenja za policijsku postaju. Vidi se da im je drago. I meni je, kad se može pomoći. Administrator nas nudi čajem i ostavlja na ručku. Od srca je, to se ne odbija. I ako postoje predrasude, guraju se u stranu. A jelo i nije tako loše. Jedino što poslije dva sata sjedenja na vlastitim nogama i nije najlakše ustati. Na kraju, neizbježno slikanje. I dođite nam opet u Dowlat Yar! Mislim da hoćemo, čim otople i čim posjetimo i druge kojima je naš dolazak ponekad posljednja prilika za preživljavanje zime. ■

Lokalno stanovništvo već je naviklo na vojničke posjete

HNK Radnički iz Borova u PB Lora

Hrvatska ratna mornarica bila je domaćin nogometnom klubu Radnički iz Vukovara-Borova naselja, koji je imao pripreme za početak proljetne nogometne sezone. HNK Radnički osnovan je 1963. godine. Nogometne utakmice prekinute su srpskom agresijom na Hrvatsku i umjesto lopte po igralištu su tada letjeli meci, mine i granate. U obranu domovine uključilo se 113 članova kluba, od kojih je 67 prošlo golgotu srpskih koncentracijskih logora, 26 je poginulo ili nestalo, a 27 je ranjeno

— Francois BUJ —

Članovi kluba na RTOP "Šibenik"

U Pomorskoj bazi Lora, od 6. do 15. veljače Hrvatska ratna mornarica bila je domaćin nogometnom klubu Radnički iz Vukovara-Borova naselja, koji je imao pripreme za početak proljetne nogometne sezone vukovarsko-srijemske županijske lige.

Hrvatski nogometni klub Radnički iz Vukovara-Borova naselja osnovan je 1963. godine. Nogometne utakmice prekinute su srpskom agresijom na Hrvatsku i umjesto lopte po igralištu su tada letjeli meci, mine i granate. U obranu domovine uključilo se 113 članova kluba, od kojih je 67 prošlo golgotu srpskih koncentracijskih logora, 26 je poginulo ili nestalo, a 27 ranjeno. Tako malen klub dao je tolike žrtve i tako velik doprinos u stvaranju Republike Hrvatske. Predsjednik kluba, profesor Danijel Rehak, predsjednik je i Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora i Centra za istraživanje ratnih zločina te jedan od najzaslužnijih da se tradicija kluba nastavlja. Članovi kluba su dragovoljci Domovinskog rata i članovi njihovih obitelji. U sklopu priprema, HNK Radnički odigrao je i nekoliko prijateljskih utakmica s NK Jadran iz Tučepa, NK Uranija iz Baške Vode i NK Omiš. Navedeni klubovi već su i prije bili *sparing* partneri jer su nogometaši HNK Radnički i prije dolazili na pripreme u Split, u vojarnu Lora. Ovaj put, osim sportskih aktivnosti, gostima iz Vukovara priređen je zanimljiv program.

Predsjednik i članovi kluba bili su na primanju u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Zamjenik župana Luka Brčić obratio

se članovima kluba i odao im priznanje na nastavljanju tradicije kluba, a s posebnim pijetetom istaknuo je doprinos članova kluba u obrani Republike Hrvatske, te u očuvanju sjećanja na sve hrvatske žrtve iz vremena Domovinskog rata. Dožupan i predsjednik kluba izmijenili su prigodne poklone. U Poglavarstvu grada Splita, članove kluba primio je zamjenik gradonačelnika Jozo Balić. Predsjednik kluba Rehak istaknuo je kako je svima posebno drago doći u Split. Članovi kluba upisali su se u zlatnu knjigu posjetitelja grada Splita. Posjetili su i NK Hajduk koji je baš tih dana slavio 97. rođendan, što je za mlađe članove Radničkog bio poseban događaj. Kako bi se malo odmorili od svakodnevnog treninga po hladnom vremenu i buri, za momke iz Radničkog organizirana je vožnja raketnom topovnjačom Flote HRM RTOP-21 "Šibenik". Za mnoge je bio poseban događaj voziti se ratnim brodom, a posebice tim brodom koji su naši ljudi oteli od Jugoslavenske ratne mornarice. "Šibenik" je također sudjelovao u vojnim operacijama oslobođenja juga Hrvatske, u operacijama u okolici Šibenika, u operaciji Maslenica, te kao potpora i zaštita južnih dijelova teritorijalnog mora RH za vrijeme Bljeska i Oluje.

Na primanju kod zapovjednika Hrvatske ratne mornarice komodora Ante Urlića, u ime članova HNK Radnički, predsjednik kluba Rehak zahvalio je na pruženoj mogućnosti korištenja terenom i ostalim popratnim sadržajima za provedbu kvalitetnih priprema te osobito na vožnji topovnjačom RTOP-21. Komodor Urlić izrazio je pak zadovoljstvo što je PB Lora bila domaćin tako posebnom nogometnom klubu kao što je Radnički, koji je toliko pridonio u obrani i u njegovanju uspomena na hrvatske žrtve u Domovinskom ratu. ■

Zapovjedništvo HRM-a s predsjednikom kluba Danijelom Rehakom

Tečaj strategijskog planiranja u organizaciji Ratne škole

Ratna škola je organizator i nositelj tečaja Strategijsko planiranje, koji se tijekom veljače održavao u vojarni Viteza Damira Martića u Rakitju.

Riječ je o tečaju koji je namijenjen čelnicima organizacijskih cjelina

MO-a i GSOS-a, ali i ureda i drugih Vladinih ministarstava, koji u sklopu svojih dužnosti obavljaju zadaće iz područja strategijskog planiranja. Organiziran je sa svrhom sistematizacije postojećih i stjecanja novih znanja, uvida i spoznaja iz područja planiranja na strategijskoj razini obrane i oružanih snaga, te povezivanja strategije nacionalne sigurnosti, obrane i vojne strategije s ra-

zinama planiranja, programiranja i izrade proračuna. Jedan od ciljeva tečaja jest i utvrđivanje dosadašnjeg procesa razvoja sustava planiranja, a razmotrena je i međusobna ovisnost razvoja strategije obrane i vojne strategije RH u sklopu nacionalne sigurnosti, te strategijskih planova i programa razvoja.

Na tečaju je bilo 17 polaznika, i to iz MORH-a, MUP-a, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstva financija, GS-a i svih grana OS-a. S aktivnostima koje su se tijekom tečaja provodile upoznao nas

analize i olakšava donošenje odluka. Upoznali su se i s problematikom i pristupima upravljanju resursima obrane na strategijskoj razini, uz prikaz sustava obrambenog planiranja programiranja, izrade i provedbe pro-

računa, i to ponajprije transparentnim pristupom uobičajenim u zemljama članicama NATO-a.

Predavači su bili ugledni civilni i vojni stručnjaci koji se bave strategijskim planiranjem. Među obrađenim temama bile su i one vezane uz dugoročno planiranje u NATO-u, strategijsko upravljanje složenim organizacijama, suvremene metode u procesu odlučivanja, mjerenje performan-

si u složenim organizacijama... Prema riječima kapetana bojnog broda Bakavića, polaznici su pokazali veliko zanimanje. Tečaj Strategijsko planiranje održava se, inače, jednom na godinu. Kao jednu od svojih redovitih plan- skih aktivnosti Ratna škola ga organizira već petu godinu zaredom.

L. PARLOV

je voditelj tečaja kapetan bojnog broda Ivan Bakavić. Kombinacijom predavanja, rasprava i radionica polaznici su se upoznali s teorijskim podlogama strategijskog planiranja, procjenom spremnosti organizacije za strategijsko planiranje, te metodama za potporu u odlučivanju kao sredstvima kojima se smanjuje neizvjesnost, usmjeravaju

Održan seminar "Regionalna suradnja - regionalno vlasništvo"

U RACVIAC-u - Središtu za sigurnosnu suradnju od 12. do 14. veljače održan je dvodnevni seminar na temu "Regionalna sigurnost - regionalno vlasništvo".

Na njemu su predstavnici zemalja Jugoistočne Europe i šire predavanjima i raspravama definirali ključne elemente novog značenja regionalnog vlasništva, obveze i odgovornosti zemalja u regiji, te s kakvim se prednostima i izazovima susreću na putu postizanja sigurnosti u regiji. Seminar je otvorio brigadir Vladimir Superina, zamjenik direktora RACVIAC-a, a uvodno je predavanje, na temu unapređivanja suradnje na području regionalnog vlasništva, održao dr. Zoran Keković, profesor sa sveučilišta u Beogradu. Na prvom danu seminara bio je i veleposlanik Republike Albanije u Hrvatskoj, Pellumb Qazimi, koji je iznio svoj osvrt na regionalno vlasništvo na području sigurnosti. Naglasio je potrebu razumijevanja regionalnog konteksta, bliske suradnje među regionalnim organizacijama, načela regionalnog vlasništva,

te važnost zajedničkih inicijativa. Drugog dana na seminaru je bio i direktor RACVIAC-a Nedžad Hadžimusić. Predavanje je održao veleposlanik Republike Italije u Hrvatskoj Alessandro Pignatti Morana di Custoza, na temu "Regionalna suradnja u kontekstu europskih integracija". Veleposlanik je stavio naglasak na buduću ulogu nove inicijative Regionalnog vijeća za suradnju (RCC) kao pravog primjera preuzimanja regionalnog vlasništva nad regionalnom suradnjom. Isto su potvrdili i ostali predavači na seminaru. RCC, odnosno cjelokupni proces regionalne suradnje, ima funkciju prethodnice, ali i snažnog sredstva na putu prema europskoj i euro-atlantskoj integraciji Jugoistočne Europe, naglasio je Custoza.

Među sudionicima bili su i studenti Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu. Njima je, kao i ostalim sudionicima, na kraju seminara uručena zahvalnica za sudjelovanje.

R. SPAJČIĆ

Sjećanje na Gavrana

U povodu 14. godišnjice pogibije legendarnoga zapovjednika II. bojne Prve gardijske brigade *Tigrova*, Damira Tomljanovića Gavrana, 17. veljače, na mjesnom groblju u Krivom Putu, Gavranu su odali počast obitelj, njegovi suborci i pripadnici Prve gardijske brigade te izaslanstva udruga iz Domovinskog rata, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ličko-senjske županije, Senja, Gospića i Starigrada Paklenice.

"Damir Tomljanović Gavran poginuo je na današnji dan 1994. na Velebitu, boreći se za domovinu. Njegov ratni put je dobro poznat, a njegova ljubav prema domovini živjet će dok je Hrvata", rekao je na komemoraciji u Krivom Putu zapovjednik Prve gardijske brigade, brigadir Zdravko Andabak. U župnoj crkvi Gospe Snježne služena je misa zadušnica za Damira Tomljanovića, a vijenci su položeni i na spomen-obilježje podignuto na igralištu Nogometnoga kluba Gavran u Krivom Putu.

SDRMO I. MATOŠEVIĆ

OJI

Orkestar HV-a za Valentinovo u "Lisinskom"

Orkestar Hrvatske vojske održao je koncert uoči Valentinova, 13. veljače, napunivši Koncertnu dvoranu "Vatroslav Lisinski" gotovo do posljednjeg mjesta.

Orkestrom je ravnao maestro Tomaž Kmetič, a kao solist na saksofonu nastupio je Matjaž Drevenšek, obojica iz Slovenije. U drugom dijelu koncerta, pod nazivom *Fiesta Mexicana!*, uz Orkestar su nastupili Mariachi "Los Caballeros".

Na rasporedu su bila djela Franka Tichelija, Franka Bencriscutoa, Alfreda Reeda i Milka Lazara. Dobro raspoloženu publiku posebno su oduševile izvedbe popularnih meksičkih ljubavnih melodija u obradi naših majstora Miljenka Prohaske, Tomislava Fačinija, Ante Gele i Ivana Androića. Izvrsna interpretacija pjesama poput *Por amor*, *Besame mucho*, *Granada* i *Cielito lindo* upotpunila je slavljenički ugođaj, a popularni mariachi sastav "Los Caballeros" i standardno odličan Orkestar Hrvatske vojske zajedno s gostima iz susjedne Slovenije te su večeri slavili ljubav.

M. ALVIR

Poziv za izložbu likovnih radova djelatnika MO-a i GS-a

Ponukana uspjehom i dobrim prihvatom dosadašnjih izložbi radova naših djelatnika (slike 2002., slike 2005., umirovljenici 2006., fotografije u siječnju 2008.), Galerija "Zvonimir" potkraj ove kalendarske godine priprema Izložbu likovnih radova djelatnika MO-a i GS-a.

Izložba će se održati u Galeriji Ministarstva obrane "Zvonimir", Zagreb, Bauerova 33, a planirana je za prosinac, u božićno vrijeme. Namjera nam je svake godine organizirati jednu izložbu na kojoj pravo izlaga-

nja imaju isključivo djelatnici Ministarstva obrane i Glavnog stožera Oružanih snaga. Potrebno je da se svi zainteresirani preliminarno prijave za izložbu kako bismo stekli uvid u broj potencijalnih izlagača. Izložba će biti revijalnog karaktera, bez žiriranja. Radove treba odabrati sam autor i u Galeriju ih dostaviti opremljene za izlaganje (osim crteža, grafika, akvarela i sličnih radova na papiru, koje ćemo staviti pod staklo). Primaju se svi oblici likovnog izraza, na raznim materijalima i od raznih materijala. Ispunjenu pri-

javnicu potrebno je dostaviti do 30. lipnja 2008. na adresu Galerije (poštom, faksom, e-mailom, osobno). Svi prijavljeni dobit će daljnje obavijesti na adresu koju navedu u prijavnici.

Molimo da sve svoje djelatnike upoznate s mogućnošću izlaganja na ovoj izložbi, kako bi odaziv bio što veći. Osoba za kontakt i organizator izložbe jest Zrinka Pillauer Marić, načelnica Odjela za kulturno-društvene djelatnosti, tel: 01/4567-926, fax: 01/4568-394, e-mail: galerija.zvonimir@morh.hr.

Vojni izaslanici u HRM-u

U Zapovjedništvu HRM-a 12. veljače održan je sastanak vojnih izaslanika, mornaričkih snaga SAD-a kapetana korvete Frederica W. Mosenfeldera, britanskog pukovnika Marka Wentwortha i poljskog pomoćnika VIZ-a bojnika Roberta Zmarlzińskiego i izaslanstva Zapovjedništva HRM-a.

Sastanak je održan na zahtjev vojnih izaslanika, a razgovaralo se o hrvatskoj Obalnoj straži. Stranom izaslanstvu predstavljeno je stanje NOS-a s ovlastima te tijekom ustrojavanja i ustroj Obalne straže. Vojne izaslanike posebno su zanimala tehničke snage mornarice i zrakoplovstva angažiranih u NOS-u te ustroj hrvatskih Oružanih snaga, sustav zapovijedanja, način prikupljanja i razmjene podataka u koordinaciji tijela angažiranih u zaštiti ekološko-ribolovnog pojasa. U zaključnim razgovorima, predstavnike VIZ-a zanimalo je plan ustrojavanja i opremanja hrvatskih OS, za što su ponudili svoju pomoć i suradnju.

OJI

Dan vojne kapelanije Bl. Alojzije Stepinac

U crkvi Presvetog Srca Isusova - Novi Centar u Karlovcu 8. veljače proslavljen je Dan vojne kapelanije Hrvatske kopnene vojske. Misno slavlje predvodio je vojni ordinarij mons. Juraj Jezerinac.

Na njemu su, uz pripadnike postrojbi HKoV-a, bili i brigadni general Slaven Zdilar te čelnici županije i grada Karlovca. Biskup Jezerinac u prigodnoj je homiliji vjernicima nastojao približiti život i djelo bl. Alojzija Stepinca i njegovu "duhovnu oporuku" hrvatskom narodu. U ime Vojnog ordinarijata, mons. Jezerinac je uručio brončane medalje i

diplome za doprinos na području duhovne suradnje s vojnom kapelanijom Bl. Alojzije Stepinac te naročito s informativno-pastoralnim listom Život.

I.M.

snimio I. MATOŠEVIĆ

Otpušten posljednji naraštaj ročnika

snimio T. BRANDT

Oružane snage Republike Hrvatske otpustile su 17. veljače 2008. godine posljednji naraštaj ročnih vojnika.

Kao što je poznato, na temelju izmjena i dopuna Zakona o obrani iz srpnja 2007. godine, te Odluke Hrvatskog sabora iz listopada iste godine, novaci se od 1. siječnja 2008. godine više ne pozivaju na obvezu služenja vojnog roka.

OJI

NOGOMETNI MJESEČNIK

Prva Liga

NOVI BROJ NA KIOSCIMA!

18 Samo
kuna

Intervju:
Pršo, Mumlek, Vida, Leko, Gašpar, Marčić & Vučko, Bartulović

Aktualno:
Hrvatski nogometni stadioni
Nema Sibenika bez Funcuta

Ekskluzivno:
Srpski nogomet u okovima

Kolumne:
Miroslav Čiro Blažević
Zdravko Reić, Vlatka Pokos

Za Prvu ligu pišu:
Stjepan Balog, Tomislav Dasović,
Darko Draženović, Igor Flak,
Tomislav Gabelić, Denis Lugarić,
Neven Miladin, Leo Miler,
Zdravko Reić, Pero Zlatar

Više NKB Strykera za američku vojsku

US Army

AMERIČKA kopnena vojska (US Army) naručila je 95 novih oklopnih vozila Stryker u inačici nuklearno-kemijsko-biološkog (NKB) izvidničkog vozila. To će biti znatna dopuna dosadašnjoj floti NKB Strykera. Deset ih je raspoređeno u Iraku, a nekolicinu preostalih rabi za testiranja i izobrazbu. Stryker u NKB izvidničkoj inačici snažan je

alat na raspolaganju zapovjednicima, a služi za zaštitu od oružja za masovno uništenje. Trenutačno je ta inačica Strykera u maloserijskoj proizvodnji, ali vojska se nada kako bi u konačnici mogla nabaviti 355 vozila.

NKB Stryker je laboratorij za testiranja na kotačima, namijenjen za zamjenu dosadašnjih NKB izvidničkih

vozila Fox NBC. U odnosu na njega znatan je napredak na područjima zaštite, senzora, točnosti, brzine i umreženosti. Posadi omogućava brzo otkrivanje i uzbuđivanje u slučaju primjene oružja za masovno uništenje. Ima mnoštvo opreme za prikupljanje uzoraka i testiranje širokog spektra NKB agensa. Vozilo je opremljeno malim gumenim kotačima na robotskoj ruci na prednjem dijelu, pomoću kojih prikuplja uzorke tla ispred vozila. Tako se omogućava prikupljanje uzoraka tijekom vožnje, bez potrebe za zaustavljanjem i statičnim prikupljanjem. Zato je cijeli proces izviđanja brži i jednostavniji.

Još jedna prednost je paljbena stanica na krovu vozila s daljinskim upravljanjem. Strijelac sjedi u zaštićenom oklopnom tijelu vozila i upravlja teškom strojnicom kalibra 12,7 mm.

M. PETROVIĆ

Francuska modernizira svoje Pavewaye

PROTEKLIH godina poprilično je aktualan trend dodatnog opremanja bombi koje imaju GPS ili laserski sustav navođenja, čime im se kani ugraditi dualni sustav navođenja. Tako su svoje takve projekte predstavili Izrael (koji je razvio Spike nadogradnju bombe s GPS/EO sustavom navođenja), Sjedinjene Američke Države (koje su razvile JDAM s dodatnim laserskim navođenjem), te Velika Britanija (dogradnja Paveway II+ kako bi popunila prazninu do punog uvođenja u uporabu hibridne bombe Paveway IV koju su počeli potkraj prošle godine rabiti u Afganistanu).

Toj grupi zemalja pridružuje se i Francuska, koja će tijekom sljedećega višegodišnjeg razdoblja uložiti 22 milijuna američkih dolara u preinaku ili, bolje reći, modernizaciju bombi Paveway II, na kojima će zamijeniti postojeći laserski sustav na-

vođenja i ugraditi dualni laser/GPS sustav navođenja. Potreba za hibridnim, odnosno dualnim sustavom navođenja bombi nije samo potreba za općenito većom preciznošću udara, nego dodatna mogućnost djelovanja u lošim meteorološkim uvjetima i dodatna mogućnost napada na pokretne ciljeve, što otvara novu dimenziju pri planiranju zadaća i konfiguriranju borbenog kompleta na avionima. Dodatni francuski motiv za moderniziranje bombi Paveway II jest potreba za njihovom uporabom u Afganistanu. Tim bombama bit će opremani Mirage 2000D i Super Etendardi, koji će u tu svrhu nositi podvjesnike Atlis-II i PDL-CT, uz koje će rabiti i Link 16 za razmjenu podataka s

bombama. Francuski borbeni Rafale neće zasad biti opremani tim inačicama Paveway II, sve dok i oni konačno ne budu opremljeni ciljničkim podvjesnicima Damocles, što se očekuje do 2010. godine.

I. SKENDEROVIĆ

Bolja kaciga

VOJNI liječnici sanjaju o vremenu kad će svaki vojnik imati osobni monitorski sustav, koji će mjeriti sve vitalne parametre, a u slučaju ranjavanja automatski prikupiti najvažnije podatke kako bi liječnik koji prvi pruža pomoć ranjeniku odmah imao preciznu sliku stanja.

Najbliže tome u stvarnom svijetu jest kaciga sa senzorom udara kakve će Američka kopnena vojska (US Army) dijeliti vojnicima što ih raspoređuju u Afganistanu i Iraku.

Senzori će snimati rutinske podatke o udaru, eksploziji ili sličnom događaju kojem su vojnici bili izloženi. No, na ovoj razini razvoja ti se podaci neće rabiti za dijagnostiku i liječenje ranjenih vojnika. Prva je zadaća te, još uvijek mlade i nezrele tehnologije, pokazati da podaci sa

senzora mogu biti precizno pripisani određenom događaju. Još je nejasno može li se podatak x, dobiven sa senzora, pripisati točno određenom događaju. Kad tehnologija nedvosmisleno bude to mogla osigurati, otvorit će se mogućnost šire i obimnije uporabe senzora za kacigu.

Podaci koje senzori snime nisu medicinski podaci i ti sirovi podaci ne služe za određivanje budućeg medicinskog tretmana. Ideja je da se oni povežu u međuođnos s obavještajnim podacima, koji bilježe operativne dnevne aktivnosti, pa tako i napade, eksplozije i slične incidente. Zasad su te dvije baze podataka odvojene.

Osim toga, tek treba otkriti kako se podaci mogu učinkovito iskoristiti za liječenje ozljeda glave, a osobi-

US Army

to mozga, koji je iznimno osjetljiv organ. Iako ostaje još mnogo posla, znanstvenici su optimistični i vjeruju da će u doglednoj budućnosti postići potreban napredak kako bi se omogućio bolji medicinski tretman vojnicima s ozljedama glave.

M. PETROVIĆ

Indijski Hawkovi postaju operativni

VIŠEGODIŠNJA želja Indijskog ratnog zrakoplovstva potkraj veljače napokon dobiva i svoj službeni epilog. U indijskoj zrakoplovnoj bazi Bidar (u kojoj se od 1963. školuju svi indijski borbeni piloti) 23. veljače bit će svečano obilježen početak uvođenja u operativnu uporabu novonabavljenih školskih i lakih borbenih aviona Hawk 132 Advanced

Jet Trainer. Hawkove je Indija kani la prvi put nabaviti 1982., ali zbog brojnih problema konačni ugovor s BAE Systemsom sklopljen je tek u ožujku 2004., kada je naručeno 66 aviona. Od toga će 24 aviona biti proizvedena u Ujedinjenom Kraljevstvu, a preostala 42 aviona bit će licencno proizvedena u Indiji, u HAL-ovim postrojenjima.

Povod višegodišnjoj indijskoj potrebi za Hawkovima jest svojevrсна "rupa" koju u sustavu školovanja svojih vojnih pilota Indija želi popuniti, a to je prelazni tip između dosadašnjeg školskog aviona Kiran i konačnog tipa borbenih aviona na koje prelaze indijski piloti, poput Su-30 MKI, Mirage 2000 i MiG-29. Za indijske Hawkove 132 AJT navodi se da je to najnaprednija izvozna inačica Hawkova, opremljena suvremenim digitalnim paketom avionike, inercijalnim i GPS sustavom navigacije. Uz tu zapadnu opremu, novi indijski avioni imat će i domaću opremu, poput indijskog sustava za komunikaciju, IFF sustava, te radiovisnomjera. Indija, uz školsku namjenu, Hawk 132 kani rabiti i kao laki borbeni avion, koji će biti naoružan projektilima zrak-zrak i zrak-zemlja.

Početak veljače Indija je najavila mogućnost kupnje dodatnih 57 Hawkova 132 AJT, od čega bi 40 aviona bilo nabavljeno za potrebe ratnog zrakoplovstva, a 17 aviona za potrebe ratne mornarice.

I. SKENDEROVIĆ

Sustav za veću sigurnost putnika

BRITANSKA tvrtka QinetiQ je sredinom siječnja s američkom saveznom Upravom za sigurnost prometa (TSA - Transport Security Administration) sklopila ugovor o prodaji sustava SPO za otkrivanje prijetnji. Riječ je o paketu od 12 sustava, koji je dio niza mjera za povećavanje sigurnosti putnika u javnom prometu Sjedinjenih Država. Ugovor predviđa mogućnost nabave još više novih uređaja u iduće dvije godine.

Sklopljen je nakon provedenih operativnih ispitivanja sustava SPO na trajektnom terminalu Staten Island.

Neki od najsmrtonosnijih terorističkih napada u zadnjih desetak godina počinjeni su tako da su na ne-

ki način uvukli i javni prometni sustav. Sjetimo se napada na željeznicu u Madridu 2004. godine, sa 191 smrtno stradalog, te napada na gradske autobuse i podzemnu željeznicu u Londonu 2005. godine s 52 žrtve.

Sustav SPO posebno je pogodan za užurbano okruženje kao što su postaje javnih prometnih sustava i može otkriti prikrivene prijetnje, na razdaljini i bez usporavanja putnika koji prolaze.

QinetiQ SPO sastoji se od kamera koje rabe tehnologiju detektiranja milimetarskih valova te je kombinirana s naprednim softverom, a rezultat je skeniranje većeg broja prolaznika

istodobno. Tehnologija detektira i mjeri valove što ih prirodno emitira ljudsko tijelo te provjerava ima li kakvih zapreka, "hladnih" objekata (npr. metal, plastika, keramika) skrivenih ispod odjeće. Otkrivanje sumnjivog objekta alarmira pa se osoba naknadno može pomno pretražiti uobičajenim tehnikama.

M. PETROVIĆ

Potpuna operativnost broda Absalon

DANSKA kraljevska ratna mornarica trebala bi u travnju proglasiti potpunu operativnost prvoga višenamjenskog-fleksibilno logističkog broda klase Absalon, HDMS Absalon, nakon ispitivanja paljbe projektila Evolved SeaSparrow Missile (ESSM), što je predviđeno od 16. do 18. travnja u vodama ispred škotske obale. Objava spremnosti prethodit će prvoj planiranoj zadaći u kolovozu, kada će sudjelovati u operaciji NATO Combined Task Force 150 u afričkim vodama oko rta Horn - operacija fokusirana na protuterizam i antipiratstvo u regiji. Trenutačno, brod se nalazi na pokusnim plovidbama ispred danske obale u području Kattegata, a do sada je uspješno prošao integracijska ispitivanja te test brodskih sposobnosti.

Novorazvijeni senzor za nadzor zraka i površine mora, Thalesov SMART-S Mk 2 motrilački radar potpuno je operativan nakon intenzivne provjere prihvatljivosti susta-

va. Tijekom ispitivanja radar je djelovao u oba operativna moda, pri čemu je uspješno otkrio ciljeve, uključujući norveški brzi napadni brod, poljsku podmornicu, njemački zrakoplov Tornado, danske i britanske helikoptere Lynx, danske F-16 i bespilotne letjelice kojima su uprav-

ljali pripadnici danskih oružanih snaga. Radar je potpuno uporabljiv iako operatori danske mornarice nisu prošli službeno obuku. Time je Danska postala prvi korisnik SMART-S Mk 2 motrilačkih radara, a drugi je naručen još 2003. godine za HDMS Esbern Snare, drugi brod u klasi. Potkraj prošle godine, taj radarski sustav službeno je i primopredan danskoj mornarici.

Potkraj listopada, HDMS Absalon započeo je ispitivanje paljbe topom Mk 45 Mod 4 kalibra 127 mm tvrtke United Defense. Testiranje topa nije rezultiralo ispaljivanjem granata zbog nemogućnosti primanja signala sa ciljničkog sustava SaabTech Ceros 200 Mk 3, što ga nadzire C-Flex borbeni sustav tvrtke Terma.

Brodovi klase Absalon su hibridna plovila (duljine 137 m, širine 19,5 m, gaza 6,3 m i istisnine 6 300 t), a najveća im je odlika velika prilagodljivost da budu logistički ili transportni brodovi. Brodom upravlja 100 članova osnovne posade, uz dodatni smještaj 168

članova u brodskim kabinama i daljnjih 130 članova koji se mogu smjestiti na *roll-on roll-off* transportnoj palubi površine 900 m², poznate kao *flex deck*, na koju stanu 32 standardna kontejnera. Ta je paluba dovoljno velika i za prihvat do 50 vozila (jedan izvidnički eskadron danske vojske) ili do sedam tenkova Leopard 2A5, svaki mase 62 tone.

M. PTIĆ GRŽELJ

Nastavlja se projekt talijanskih brodova klase Horizon

TALIJANSKA tvrtka Orizzonte Sistemi Navali potkraj studenog prošle godine službeno je primopredala talijanskoj ratnoj mornarici prvi od dva velika protuzračna razarača Horizon, imenom Andrea Doria. Kako postoji 90-postotna sličnost između talijanskih i francuskih brodova programa Horizon, a razlike se odnose na naoružanje i određenu brodsku opremu, zanimljivo je navesti da su Talijani svoj brod klasificirali kao razarač, što zbog glavnih obilježja trupa i jest (duljina 153 m i puna istisnina 7050 t), dok je u francuskoj mornarici isti brod označen kao fregata. U međuvremenu, drugi brod u klasi, Caio Duilio, službeno je kršten te je početkom godine započeo pokusne plovidbe i primopredajna ispitivanja prije dostave koja je predviđena za 2009. godinu. Orizzonte Sistemi Navali jest tvrtka nastala zajedničkim ulaganjem talijanske brodograđevne kompanije Fincantieri i tvrtke Finmeccanica kako bi postali glavni nositelji ugovora o gradnji i dostavi dvaju talijanskih brodova programa Horizon. Armaris, tvrtka u vlasništvu francuskog diva DCNS odgovorna je za gradnju dvaju fran-

cuskih brodova. Andrea Doria započeo je pokusne plovidbe i ispitivanja još u rujnu 2006. Nakon uspješno okončanih ispitivanja brodske forme i brodskih sustava uslijedile su aktivnosti vezane uz provjeru borbenih sustava. Konačna primopredaja u potpunosti funkcionalnog integri-

ranog borbenog sustava predviđena je za sredinu 2008. Potkraj listopada 2006. u brodogradilištu Riva Trigoso porinut je drugi razarač Caio Duilio i otegljen u obližnje brodogradilište Muggiano na završno opremanje. Izgrađeni na zajedničkoj francusko-talijanskoj projektnoj osnovi, brodovi klase Horizon maksimalne su istisnine 7050 t, a glavno naoružanje čini protuzračni raketni sustav Principal Anti-Air Missile System (EMPAR) - PAAMS(E), koji omogućava protuzračnu zaštitu svih plovila borbene grupe. Preostalo naoružanje čine tri topa Oto Melara 76/62 Super Rapid, od kojih su dva smještena na pramčanom, a jedan na krmenom dijelu broda, dva Oto Melara 25/80 KBA topa te dvostruka lansera namijenjena MU90 Impact lakim torpedima. Projektom je predviđen prostor u sredini broda za smještaj dodatnih 16 lansera, a trenutačno će se brod pripremiti za Teseo Mk 2 protubrodске projekte. Talijanske fregate klase Horizon, Andrea Doria i Caio Duilio zamijenit će dva razarača klase Audace (Audace i Ardito), koji se nalaze u pričuvu od 2005. godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

Amerika kreće u razvoj novog bombardera

POTKRAJ siječnja tvrtke Boeing i Lockheed Martin objavile su da zajednički kreću u projekt razvoja novog strateškog bombardera. Prema najavama, prva faza obuhvaćat će

izradu studije o doktrini uporabe, odnosno o tehničkim zahtjevima novog bombardera. Potom bi Boeing i Lockheed Martin zajednički trebali krenuti u razvoj novog paketa opreme, kao što su senzorski sustavi, sustavi za elektronsko ratovanje, novi datalink sustav.

Očekivani početak uvođenja u inicijalnu operativnu uporabu novog strateškog

bombardera planira se za 2018., a prema određenim preliminarnim najavama USAF bi mogao biti opskrbljen sa 100 takvih bombardera. Također, prema određenim prelimi-

narnim najavama, novi bombarder trebao bi imati znatno smanjeni radarski, toplinski i zvučni potpis kako bi mogao obavljati zadaće duboko iznad neprijateljskog teritorija, pri čemu se očekuje da ima minimalni dolet od 2000 nautičkih milja bez nadopune gorivom u zraku.

Dodatni veliki motiv SAD-a za razvoj novog bombardera jest želja za kontinuiranim moderniziranjem bombarderske flote, koju u ovom trenutku čini 65 aviona B-1 Lancer, 21 avion B-2 Spirit of i 94 aviona B-52 Stratofortress, od čega se uskoro iz operativne uporabe povlači njih 56.

I. SKENDEROVIĆ

Kupole za borbena oklopna vozila (I. dio)

Bez obzira na veličinu i namjenu borbenog vozila, na tržištu postoji kupola koja će sigurno zadovoljiti i najizbirljivijeg kupca

— Pripremio Siniša RADAKOVIĆ —

Razvoj oklopnih vozila od njihova nastanka tijekom I. svjetskog rata do danas prošao je nekoliko faza. Istodobno s razvojem tenka kao glavnog oružja kopnene vojske javila se potreba za vozilom koje će omogućiti siguran i brz prijevoz pješništva po bojišnici. Potreba za takvim vozilom postala je očita tijekom II. svjetskog rata, posebno na prostranstvima Sovjetskog Saveza, gdje su oklopne snage u jednom danu mogle napredovati i više desetaka kilometara. Prvi pokušaji rješavanja tog problema bili su tenkovski desanti - pješništvo bi se popelo na vanjski dio tenka i tako prevozilo po bojišnici. Zbog nezaštićenosti, ili bolje rečeno izloženosti paljbi ne samo streljačkog već i protutenkovskog oružja, gubici pješništ-

va bili su neprihvatljivo veliki. Drugo je rješenje bilo da se pješništvo smjesti u posebna oklopna vozila iste ili barem približne pokretljivosti kao tenk. Tako su nastali oklopni transporteri (OT). Tijekom II. svjetskog rata rješenja nisu bila unificirana pa su transporteri rađeni kao gusjeničari ili polugusjeničari ili na kotačima. Tek po završetku rata razvoj se usmjerio na razvoj gusjeničara čija je pokretljivost bila na razini suvremenih tenkova. Ubrzo je uočeno da uporaba oklopnih transportera isključivo za prijevoz ljudstva nije dovoljna te da bi se trebali iskoristiti i kao sredstvo za borbeno djelovanje. Tako su šezdesetih godina prošlog stoljeća nastala prva borbeno vozila pješništva (BVP-i). Glavna razlika između OT-a i BVP-a bila je

u tome što su ti drugi dobili kupolu s topničkim (a poslije i protuoklopnim raketnim) naoružanjem, koja im je omogućila aktivno djelovanje na bojišnici. BVP-i naoružani automatskim topovima od 20, 25 ili čak 30 mm mogli su učinkovito djelovati protiv neprijateljskog pješništva i BVP-ova. BVP-i na gusjenicama bili su dominantna skupina sve do početka devedesetih godina prošlog stoljeća. A tada su raspad Sovjetskog Saveza i novi politički i sigurnosni odnosi u svijetu donijeli nove potrebe. Na scenu su stupila borbeno oklopna vozila na kotačima (BOVK), koja trenutačno dominiraju tržištem. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Nenadzirani kopneni senzori

Upotreba daljinski upravljanih pasivnih senzora u vojnim operacijama postala je nakon nekoliko desetljeća slabe zastupljenosti popularnija. Napredak u digitalnoj obradi signala potaknuo je nastanak bržih, manjih i energetski štedljivijih računalnih čipova, pomoću kojih se mogu izvršavati iznimno složeni algoritmi u realnom vremenu. Senzori su stoga postali manji, ali i mnogo precizniji i sofisticiraniji

Pripremio Vedran SLAVER

Sandža

Tehnološki napredak je omogućio razvoj naprednih, višesenzorskih nenadziranih kopnenih senzora (unattended ground sensors, dalje u tekstu UGS). Nenadzirani kopneni senzori mogu biti raznih veličina i oblika, sadržavati nekoliko senzorskih tehnologija. Mogu se postaviti na razne načine i izvješćivati o različitim vrstama ciljeva. Sastoje se od raznolikih senzora koji služe otkrivanju udaljenih ciljeva, njihovu lociranju i/ili prepoznavanju. Idealni UGS su mali, jeftini, robusni i trebali bi operativno trajati duže razdoblje nakon postavljanja.

Takvi uređaji mogu se upotrebljavati u raznim zadaćama koje uklju-

čuju obranu kruga nekog objekta, nadzor granice, zahvat ciljeva, te za upotpunjavanje opće slike na terenu (situacijske svjesnosti). Mogu biti napravljeni tako da sami obrađuju informacije o cilju kao što su detekcija, procjena azimuta, praćenje, klasifikacija i/ili identifikacija, a mogu se upotrebljavati za izvješćivanje o nanesej šteti nakon djelovanja. Da bi se obavile tako raznolike zadaće UGS-a, mora se osigurati pravodobno slanje poruka natrag do zapovjedno-nadzornog središta (C2) putem sigurnih i robusnih komunikacijskih linija. Postizanje optimalnih performansi UGS-a ovisi o terenu, vremenu i procjeni pozadinske

buke. Posebni računalni modeli upotrebljavaju se za predviđanje performansi i definiranje najboljih mjesta za postavljanje senzora.

UGS sustav obično se sastoji od baterijom pokretanog jednog ili više senzora, a ima određenu sposobnost obrade podataka radi analize svojstava cilja i slanja podataka o prepoznavanju cilja na udaljenoj postaji. UGS se može postaviti na mnogo načina: ručno, ispuštanjem s vozila, izbacivanjem iz zrakoplova, raspršivanjem pomoću topničkih granata ili raketa i drugim načinima. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Bespilotne letjelice za mornaričku uporabu (I. dio)

lako sa zakašnjenjem, ratne mornarice su shvatile višestruku uporabljivost bespilotnih letjelica, od najvećih do najmanjih

— Pripremio Tomislav JANJIĆ —

U poraba bespilotnih letjelica u izvidničkim, nadzornim, pa čak i borbenim zadaćama iznad mora mogla bi biti idealno rješenje, bez obzira na to jesu li one razmještene na brodovima ili u kopnenim bazama. Veliki dolet i pouzdanost omogućuju im djelovanje iznad oceanskih prostranstava, ali i u priobalnim vodama, gdje postoji velika mogućnost neprijateljskog djelovanja. Zadaće u kojima se već ovog trenutka bespilotne letjelice mogu uporabiti jesu izviđanje i nadzor mora. Iako se za tu namjenu mogu rabiti već operativne izvidničke bespilotne letjelice, sve više proizvođača razvija posebne modele prilagođene djelovanju iznad mora, daleko od matičnih baza na kopnu. Suvremeni pogonski sustavi omogućavaju velike dolete i povećanu nosivost, tako da se na izvidničke bespilotne letjelice mogu ugraditi potrebni radarski i elektrooptički sustavi motrenja, te satelitski ili drugi sustavi

prijenosa podataka u realnom vremenu.

Drugu vrstu bespilotnih letjelica čine male letjelice, koje mogu djelovati i s manjih brodova. Najčešće s mogućnošću okomitog polijetanja i slijetanja, te letjelice znatno povećavaju mogućnost nadzora mora, pružajući brodu s kojeg djeluju sposobnost brzog otkrivanja, identifikacije i nadzora plovidbe drugih brodova. Druga mogućnost djelovanja tih malih izvidničkih bespilotnih letjelica jest u priobalnim vodama, kao potpora radarskim i drugim sustavima motrenja smještenim na obali i otocima.

S obzirom na svoju cijenu, bespilotne letjelice pružaju znatne prednosti. Zbog toga ne začuđuje što ih sve više ratnih mornarica uvođi u operativnu uporabu ili barem razmatra takvu mogućnost. Dokazavši svoju vrijednost u djelovanjima iznad prostora bivše Jugoslavije, te do-

kazujući je još uvijek iznad Iraka i Afganistana, bespilotne letjelice su postale zanimljive i "konzervativnim" mornaričkim krugovima. U zadnjih pet godina, tri su bespilotna zrakoplovna sustava privukla posebnu pozornost stručnih krugova, ponajviše zbog pojačanog djelovanja iznad Iraka i Afganistana. To su RQ-7A Shadow tvrtke AAI Corporation, RQ-11A Raven tvrtke AeroVironment i MQ-5B Hunter tvrtki Northrop Grumma i IAI. Tijekom 2005. dvomotorni su Hunteri sami obavili više od 1300 zadaća iznad Iraka. Tijekom jedne takve zadaće jedan je Hunter otkrio skupinu iračkih pobunjenika u pripremanju zasede na planiranom smjeru kretanja američke ophodnje u blizini Nadjafa. Zahvaljujući mogućnosti prijensa slike i podataka u realnom vremenu, nadležno je zapovjedništvo odmah zapovjedilo izvođenje zračnih i minobacačkih udara. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Sovjetski teški tenkovi - od JS-4 do T-10

Nakon II. svjetskog rata zanimanje Crvene armije za teške tenkove naglo je splasnulo. Unatoč tome sovjetski su stručnjaci tijekom pedesetih godina prošlog stoljeća nastavili i dalje razvijati teške tenkove, sve do pojave tenka T-62, koji je imao znatno manju masu i bolje borbene odlike nego T-10

— Tomo JANJČEVIĆ —

Na temelju iskustava stečenih s uporabom teških tenkova JS-2 i JS-3, vrh Crvene armije zaključio je da je razvoj novih teških tenkova isplativ. Nadali su se da će novi tenkovi donijeti i veću pouzdanost, kronični problem svih sovjetskih teških tenkova. Promatrajući ga isključivo kao tehničko rješenje, JS-3 je bio najbolji teški tenk II. svjetskog rata, a rješenja prvi put primijenjena na njemu poslije će se rabiti na sovjetskim, ali i zapadnim tenkovima. O kvaliteti JS-3 vjerojatno najbolje govori podatak da su sovjetski JS-3M (modernizirani) ostali u operativnoj uporabi sve do početka sedamdesetih godina prošlog stoljeća.

JS-4

Zbog toga začuđuje što kao osnova idućeg sovjetskog teškog tenka nije iskorišten JS-3 već stariji JS-2. Tajna ove odluke krije se u tome što je program razvoja teškog tenka JS-4

pokrenut 1944., usporedno s razvojem JS-3. Zapravo je bila riječ o pokušaju poboljšanja tenka JS-2. Novi je projekt dobio oznaku Objekt 701, a razvoj je dodijeljen glavnom projektantu L. S. Trojanovu. Projektanti su se nadali da će, rabeći JS-2 kao osnovu, u samo nekoliko mjeseci uspjeti razviti novi teški tenk, čija će serijska proizvodnja krenuti dovoljno brzo da sudjeluje u zadnjim bitkama II. svjetskog rata. Na ruku im je išao i strah vrha Crvene armije da će vojna industrija nacističke Njemačke uspjeti proizvesti neki novi supertenk. Nijemci su na kraju i uspješno razvili tenk Tiger II mase 69,8 tona, ali su ga proizveli samo 487 komada. Osim toga zbog prevelike mase i nepouzdanosti Tiger II je bio veća opasnost za vlastitu posadu nego za protivnika.

Trojanovljev tim je razvio nekoliko različitih prijedloga za Objekt 701, a tri su i službeno predstavljena Direktoratu za tenkove Crvene armije.

Prvi je bio Objekt 701-2 naoružan topom S-34 kalibra 100 mm, mornarički top prilagođen ugradnji u tenk. Objekt 701-5 dobio je drukčije rješenje oklopne zaštite. Objekt 701-6 bio je najkonzervativnije rješenje s topom D-25T kalibra 122 mm, ali kako je bio najmanje rizičan, vrh Crvene armije upravo je njega odabrao za daljnji razvoj. Zatražene su i neke izmjene u prvotnim planovima, prije svega postavljanje debljeg oklopa, dužeg tijela i ugradnja boljeg motora. Debljina oklopa tijela povećana je na 160, a kupole na čak 250 milimetara. Ugrađen je i novi dizelski V-2-IS V-12 motor snage 750 KS, čiji je sustav za hlađenje riješen kao kod njemačkog tenka Panther: ventilatori su smješteni na pokrov iznad motora s hladnjacima za vodu ispod njih. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Hrvatski vitezovi Reda Marije Terezije (XIV)

Gabrijel Rodić (1812.-1890.)

Najviše odlikovanje Monarhije Rodić je dobio za zasluge u pobjedi nad Talijanima u bitki kod Custoze 1866., a dodijelio mu ga je car Franjo Josip...

Vladimir BRNARDIĆ

U dobi od 14 godina (1826.) Gabrijel Rodić stupio je kao kadet u 54. linijsku pješačku pukovnicu i istodobno bio primljen u kadetsku satnicu u Grazu. Na neki način bio je i rođen u vojničkom okružju, u Vrginmostu, u Hrvatskoj, na području 1. banske krajiške pješačke pukovnije. Zbog iznimnog zalaganja i znanja, 1. siječnja 1831. promoviran je u čin zastavnika. Tijekom 1832/33. već je djelomično bio zaposlen kao instruktor u pukovnijskoj kadetskoj školi, a 16. srpnja 1833. premješten je u 1. bansku krajišku pukovnicu, gdje je 1. ožujka 1834. promoviran u čin potporučnika. Isprva je bio pobočnik u bojni, a potom brigadni pobočnik generala Taborovića, von Dahlena i Bossarda, te je ubrzano 1. listopada 1840. promoviran u čin natporučnika. Od 1841. do 1843. bio je zadužen za kordon 1. banske krajiške pješačke pukovnije i istodobno za pouku pukovnijskih kadeta. Ponovno je 1844. imenovan brigadnim pobočnikom kod general bojnika Johanna Kempena. Potom je 1. srpnja 1847. promoviran u čin satnika-poručnika u 12. njemačko-banatskoj krajiškoj pješačkoj pukovnici, pa 1. travnja 1848. premješten u 2. bansku krajišku pješačku pukovnicu, a 30. lipnja iste godine postavljen je u stožer hrvatskoga bana, podmaršala Josipa Jelačića. Ondje je bio zaposlen u sekciji za organizaciju obrane, a 12. rujna 1848. promoviran je u čin satnika. Nakon odlaska Hrvatsko-slavonske armije preko rijeke Drave, imeno-

■ Gabrijel Rodić - vojnik, guverner, parlamentarac

van je pomoćnikom banova glavnog pobočnika u čijem je stožeru sudjelovao u pohodima u Mađarskoj 1848. i 1849., a 14. prosinca 1848. promoviran je u čin bojnika i kao predstavnik Varaždinsko-križevačke krajiške pješačke pukovnije imenovan je stožernim pobočnikom u Zagrebu, ali je nastavio obnašati dužnost pomoćnika glavnog pobočnika.

Tijekom pohoda protiv Mađara 1848/49. sudjelovao je u više bojeva. Prve godine, 1848., borio se kod Pákozda 29. rujna, kod Beča 28. listopada, Schwechata i Rauchenwarta 30. listopada, Parendorfa 16. pro-

sinca i Moora 30. prosinca. Tijekom 1849. sudjelovao je nadalje u borbama kod T"t"nya 3. siječnja, Isaszega 6. travnja, Pesth-Steinbrucha 11., 16. i 21. travnja, pri zauzeću Neusatz 12. lipnja, u okršaju kod Ó-Becsea 25. lipnja i u bitki kod Hegyesa 14. srpnja. Posebno se istaknuo u bitkama kod Pákozda i Hegyesa, a zbog zasluga u pohodu na Mađarsku odlikovan je 22. rujna 1849. Viteškim križem Leopoldova reda. Dobio je potom carsku pohvalu i Vojni križ za zasluge. Rodić je 9. kolovoza 1849. imenovan osobnim pobočnikom bana Jelačića i kao član banova stožera putovao je u Beč, gdje je predsjedao komisiji odgovornoj za izradu nove inačice statuta za Vojnu krajinu. Dana 24. prosinca 1849. promoviran je u čin potpukovnika, a u studenom sljedeće godine uzdignut je na čast austrijskog plemića s naslovom viteza. Ponovno je napredovao, 12. rujna 1850. kada je promoviran u pukovnika i postavljen za zapovjednika 4. linijske pješačke pukovnije Hoch-und Deutschmeister. Ipak, uskoro je 27. studenog 1852. preuzeo zapovjedništvo nad 46. linijskom pješačkom pukovnijom grofa Jelačića.

Gabrijel Rodić postao je general bojnik 1. ožujka 1859. i postavljen za brigadnog zapovjednika u Dubrovniku, koji je 10. travnja postao zasebno zapovjedništvo za Kotorski okrug. Osim vojne, dobio je 1. svibnja i punu civilnu vlast u okrugu. Tijekom rata protiv Italije i Francuske 1859. bio je zadužen za obranu toga strateški važnog područja pod

njegovim zapovjedništvom. Nakon prestanka neprijateljstva, odlikovan je 17. prosinca 1859. Ordenom željezne krune III. klase i uzdignut na čast austrijskog baruna 8. ožujka 1860. U Dalmaciji je ostao do 21. studenog 1862., kada je premješten za brigadnog zapovjednika u VIII. korpus u Italiji, isprva u Vicenzi, potom u Rovigu, a zatim je dobio zapovjedništvo brigade u Temišvaru.

Kada je počeo rat protiv Prusije i Italije, 1866., Rodić je dodijeljen Južnoj armiji, u početku kao pridruženi podmaršal (ali još uvijek s činom general bojnika) u stožeru V. korpusa. Ustrojavanjem pričuvne

■ Nadvojvoda Albert bio je Rodićev nadređeni u vrijeme kad je hrvatski časnik stekao Viteški križ Reda Marije Terezije

divizije Južne armije, nadvojvoda Albert imenovao ga je njezinim zapovjednikom i on ju je vodio od koncentriranja austrijske Južne armije na lijevoj obali rijeke Adige pa do koncentriranja na njezinoj desnoj obali, blizu Verone. Potom je 23. lipnja 1866., samo dan prije bitke kod Custoze, zamijenio bolesnog podmaršala kneza Lichtensteina na čelu 5. korpusa. Zajedno s ostala dva korpusa Južne armije, pod zapovjedništvima Ernsta Hartunga i Josipa Maroičića, predvodio je svo-

■ Rodić je bio član stožera bana Josipa Jelačića i njegov osobni pobočnik

ju postrojbu u pobjedonosnoj drugoj bitki kod Custoze. Za zasluge u pobjedi, car Franjo Josip dodijelio mu je Viteški križ Reda Marije Terezije, koji je dobio na 166. promociji 29. kolovoza 1866., a samo dan poslije potvrđeno mu je ubrzano promaknuće u čin podmaršala.

Po svršetku rata, podmaršal Rodić imenovan je zapovjednikom 12. pješačke divizije u Krakovu, te istodobno i vojnim i tvrđavskim zapovjednikom. Sljedeće godine, 31. ožujka 1867., počašćen je imenovanjem za titularnog pukovnika-vlasnika 68. linijske pješačke pukovnije, a 3. siječnja 1869. premješten je za zapovjednika 16. pješačke divizije i grada Hermannstadta. Mjesec dana poslije, 1. veljače, imenovan je tajnim savjetnikom. Potkraj godine, 11.

■ Osim austrijskih Rodić je stekao još i ruska, turska i crnogorska odlikovanja

prosinca 1869., postavljen je za privremenog zapovjednika 18. pješačke divizije i vojnog zapovjednika Dalmacije, a preuzeo je dužnost 30. prosinca. Tijekom siječnja 1870. ugušio je lokalnu pobunu i pacificirao područje Boke kotorske, a 22. kolovoza 1870. potvrđen je za guvernera kraljevine Dalmacije, zapovjednika 18. pješačke divizije i vojnog zapovjednika Zadra. Za osobite zasluge u ratu i miru, 13. listopada 1871. odlikovan je Željeznom krunom I. klase s ratnim dekoracijama III. klase. Dvije godine poslije, 23. travnja 1873., promaknut je u čin generala topništva, a 12. svibnja 1875. odlikovan Velikim križem Leopoldova reda s ratnim dekoracijama za viteški križ.

Tijekom okupacije Bosne i Hercegovine 1878. godine, pod njegovim zapovjedništvom ostala je pričuvna 18. pješačka divizija podmaršala Jovanovića. Za njezino vođenje Rodić je primio daljnja careva priznanja 19. listopada 1878. Mjesto guvernera Dalmacije napustio je u studenom 1881. Nakon 50 godina vojne službe povukao se u mirovinu potkraj 1881. i preselio u Beč. Imenovan je doživotnim članom Gornjeg doma austrijskog parlamenta, a umro je 21. svibnja 1890. u Beču. Osim brojnih austrijskih, Rodić je stekao još i ruska, turska i crnogorska odlikovanja, te bio imenovan počasnim građaninom Zagreba i Kotora. ■

Philippe Delorme: Ozloglašene princeze, Naklada Ljevak, Zagreb, 2007.

Ovo zanimljivo djelo predstavlja vladarice koje su obilježile svjetsku povijest, a autor je stručnjak za kraljevske obitelji i dinastije.

Iako muza Klio, koja po grčkoj mitologiji vlada stvarima prošlosti, pripada lijepom spolu, povijest su najčešće pisali muškarci. Samouvjereni muškarci sigurni u svoju nadmoć i dozlaboga ženomrsci. I baš su oni stvarali sliku, često iskrivljenu, o vladaricama, namjesnicama ili kraljicama. Ako su vladale odlučno, govorili su da su nesmiljene i okrutne. Ako su svoje protivnike zavodile i dražima ih navodile na popuštanje, proglašavali su ih nemoralnim čudovištima, raspojasanim i posrnulim ženama. Ono što mnogi kroničari muškim vladarima priznaju kao vrline - fizičku hrabrost, odvažnost, neumoljivost, erotsku snagu - u vladarica proglašavaju sramotnim i nedostojnim prave "ženstvenosti". Sablažnjive princeze! Samo zato što su se već prije trideset stoljeća usudile činiti iste nepodopštine kao i njihovi očevi ili muževi. Što su se usudile sudbinu uzeti u vlastite ruke u doba kad je svijet u kojem su živjele gurao ženu u sjenu mužjaka zaštitnika.

Unatoč svemu, žene su stvarale prošlost. Stoljećima su prihvaćale rukavicu koju im baca muškarac, nametale se i, iznimno snažne, davale pečat svome dobu. Znale su se narugati kreposti, blagosti i pokornosti, čemu su ih jedino učili. Neke su za svoje vladavine, dok su vodile kraljevstva, s užitkom prkosile ćudoređu i pokazivale nesmiljenu beščutnost i okrutnost. O svemu tome sjajem svoje ubojitosti svjedoče Kleopatra, Mesalina, Teodora, Fredegunda, Katarina II., Lukrecija Borgia, Izabela II., Kristina Švedska i mnoge druge.

Mirela MENGES

Voda i izvori (ne)mira

U svijetu 21. stoljeća, za koje su "proroci geostrategije" predvidjeli da će mu "borba protiv terorizma dati dušu", često se spominje pitka voda kao najvažniji resurs te čak kao uzrok budućih kriza i ratova. Gledajući širenje globalnog biznisa vodom i znajući kako su se neke korporacije domogle izvorâ u nekim zemljama, a imajući pritom na umu da nas je Bog privilegirao velikim darom kvalitetne pitke vode - dok golemi dio svijeta doslovce žeda - nemoguće je ne čuditi se širokom ljudskom nezadovoljstvu. Vjernici bi trebali biti neizmerno zahvalni Providnosti na tome daru, a nevjernici zahvaljivati sudbini što smo smješteni na onaj djelić Zemlje koji obiluje slatkim i slanom korisnom vodom. Ipak, takvo raspoloženje ne prevladava, jer ga nitko ne reklamira pa je potisnuto neodrživim marketinškim razvijanjem sve većih čovjekovih apetita. Ali, nažalost, ne duhovnih. Štoviše, ta se, netjelesna, dubinska čovjekova glad i žeđ za smislom, dobrotom, ljepotom, ljubavlju, pravdom, mirom..., s jedne strane nastoji utažiti materijalnim "obrocima" ili tjelesnim instant ugodama, a s druge strane raznim novim "duhovnim tehnikama". Pod pritiskom zamamnih ponuda "novih apotekara" i mnoštva današnjih "izvora", "moj narod za njima leti i srce obilne vode" (Ps 73,10), kako je još u Starom zavjetu zakukao prorok - što dokazuje da čovjek trećeg milenija nije nimalo napredniji od svoga više od dvije tisuće godina mlađeg brata. Upravo u toj činjenici, da je čovjek svih vjekova u bitnome isti, leži razlog ljudskog vrludanja po bespućima trajne nepomirljivosti između staroga Vodenjakova new agea i "novoga" Ribina kršćanstva, kao i između stare evangelizacije i nove antievangelizacije, ili staroga navještaja "Isusa Krista, donositelja vode žive" i novoga "Kulturkampfa". Svakako, nijedan čovjek tijekom svoga života ne može izbjeći neuspjehe i razočaranja te smo tada u opasnosti da se u nas uvuče sumnja pa počnemo očajavati i daleko od Boga tražiti smisao života. Kršćanin srećom ima objavljenu riječ ohrabrenja. Svima koji žeđaju za istinom i ljubavlju, koji nastoje otkriti smisao svoga života, Isusovi učenici mogu pokazati izvor na kojemu mogu utažiti svoju žeđ. Onome tko čvrsto vjeruje nije potrebno da se poput Samarijanke susretne s Kristom na zdencu kako bi dobio vodu od koje "neće ožednjati nikada". Jer On nam je obećao izvor vode koja teče u život vječni (v. Iv 4,5-42)! Svjesni Augustinova aksioma o izvoru nemira i smiraja ljudskog srca, najbolje je ne tražiti vodu drugdje nego s potpunim povjerenjem i predanjem pristupiti božanskom Izvoru i reći mu: Daj mi piti!

Andelko KAČUNKO

FILMOTEKA

4. ZagrebDox - Međunarodni festival dokumentarnog filma

- mjesto održavanja: Studentski centar, Savska 25
- trajanje: od 25. veljače do 2. ožujka

ZagrebDox je sada već sigurno najznačajnija godišnja skupština dokumentarnog filma u ovom dijelu Europe. Uz veliku promidžbenu aktivnost, već u proteklim izdanjima uspio se nametnuti kao najvažniji dokumentarni festival na ovim prostorima, a vjerujem da će se četvrtim izdanjem još više učvrstiti kao nezaobilazna destinacija svakog ozbiljnijeg filmaša. Ako, poput mene, pažljivije pratite svjetsku dokumentarističku produkciju, shvatit ćete da vam je marljiva ekipa ZagrebDoxa pod nos dovela sve ono o čemu ste proteklih mjeseci čitali i nadali se da ćete negdje vidjeti. U programu ovogodišnjeg Doxa prikazat će se oko 130 filmova iz više od 30 zemalja cijelog svijeta. Program je podijeljen na međunarodnu i regionalnu konkurenciju. Za nagradu Veliki pečat u međunarodnoj i regionalnoj konkurenciji natječe se 60 filmova, a Mali pečat dodjeljuje se autoru/ici do 30 godina života. Ove su godine uvedena i dva nova žirija, žiri kritike i žiri Amnesty International, koji će dodijeliti posebna priznanja filmovima u konkurenciji. Ponovit će se i sada već ustaljeni program pod naslovom Kontroverzni Dox, a tu su i dva nova programa: Glazbeni globus te Očevi i djeca. Retrospektiva je posvećena japanskim dokumentarcima i poljskom autoru Marcelu Lozinskom, a vidjet ćemo i autorsku dokumentarnu večer hrvatskog redatelja Petra Krelje. Skrećem pozornost na film *Pad krajine*, vrlo dobar dokumentarac o srpskom viđenju propasti takozvane SAO krajine u vojno-redarstvenoj akciji Oluja '95.

Leon RIZMAUL

25. veljače 1991.

Ukinut Varšavski pakt

Nakon što je 1949. osnovan NATO s dominantnim SAD-om, socijalističke su se države odlučile povezati u blok pod okriljem tada najjačeg SSSR-a. Tako je u svibnju 1955. u **Varšavi** potpisan ugovor, kojim je stvoren novi savez - **Varšavski pakt**. No, već u jesen 1956. godine SSSR je poduzeo vojnu akciju protiv **Mađarske**, članice pakta, pri čemu je stradalo na tisuće, a izbjeglo dvjesto tisuća Mađara. Punim nazivom **Varšavski ugovor o prijateljstvu i uzajamnoj suradnji**, bio je to vojni savez sedam europskih komunističkih država: **Albanije, Bugarske, Čehoslovačke, Istočne Njemačke, Mađarske, Poljske, Rumunjske i SSSR-a**. S vremenom je pakt izrastao u moćni vojni blok suprotstavljen zapadnom NATO savezu. Tijekom sljedećih trideset i pet godina postojanja, Savez je ostvario samo jednu vojnu akciju, i to protiv vlastite članice - Čehoslovačke, u kolovozu 1968. S padom komunizma u Europi, potkraj 1989., izgubio je smisao svoga postojanja. Nakon sastanka u **Budimpešti** 25. veljače 1991. predstavnici šest država dogovorili su da će stari sustav vojnih veza zamijeniti novim, političkim. SSSR je počeo povlačiti svoje postrojbe iz istočnoeuropskih država, a Istočnoj Njemačkoj je dopušteno ujediničenje sa **Zapadnom**.

26. veljače 1952.

Britanska atomska bomba

Atomska bomba okončala je **II. svjetski rat**, i to napadom **SAD** na japanske gradove. No, malo je poznato da je u **Velikoj Britaniji** već 1940. društvo **MAUD** radilo na izradi bombe temeljene na načelu fisije. U kolovozu 1945., britanska laburistička vlada osnovala je tajni Ured za jačanje nuklearnog programa. Britanski fizičar **William George Penney**, ključna osoba američkog projekta **Manhattan**, po povratku u **Englesku** radio je i na britanskoj bombi. Projekt se držao u tajnosti do svibnja 1948., kada se u jednoj raspravi u britanskom parlamentu počelo govoriti o atomskom oružju. Upravo 26. veljače 1952. u **Aldermastonu** počela je razgradnja plutonija. Nakon 35 dana nastao je **Hurricane**, prva britanska atomska bomba, slična američkom **Debeljku**, bombi bačenoj na **Nagasaki**. Velika Britanija, država male površine, nije mogla na svom teritoriju isprobati razorno oružje. Stoga je to učinila u zapadnoj **Australiji**, na otocima **Monte Bello**. Bomba je prokrijumčarena na brodu iz Engleske 1952. i aktivirana u potpalublju jedne fregate, usidrene u 12 metara dubokoj vodi. Eksplozija je na morskom dnu ostavila i danas vidljiv krater promjera 300 metara. Tako je Velika Britanija postala treća nuklearna sila.

Leon RIZMAUL

WEB INFO

www.abledogs.com

Zaljubljenici u visine, baš kao i kolekcionari i ljubitelji zrakoplovstva vrlo dobro znaju što je **Able Dog**, pa u skladu s tim i komu je posvećen site www.abledogs.com. Naravno, riječ je o zrakoplovu **Douglas AD-6 Skyraideru** koji je i godinama nakon **II. svjetskog rata** bio neizostavni dio tehnike na mnogim nosačima. Site je definitivno najbolji koji smo dosad vidjeli na temu Able Dogs, jer su vlasnici sitea uz veliki trud i rad skupili nevjerovatnu količinu izvrsnog materijala. Primjerice, fotogalerija, makar s malom rezolucijom slika, je jednostavno briljantna; postavljeno je na desetke fotografija, od kojih su mnoge u originalu odavno požutjele od starosti. Nadalje, pronađeni su piloti koji su imali i nesreće s Able Dogsima, pa se mogu pročitati i nevjerovatne priče o ljudima koji su nakon iskakanja iz gorućeg zrakoplova bili u zarobljeništvu vijetnamske vojske, a pod linkom **Sea Stories** nalaze se svjedočanstva mornara, marinaca, pilota, tehničara... koji su ili bili dijelom neke od eskadrila s Able Dogsima ili su imali nekakav drugi neposredni kontakt s pilotima ili zrakoplovima.

Site je zaista izvrstan i jamčimo vam da za vremenom koje ćete utrošiti na pregledavanje sitea, iščitavanje priča i pregledavanje fotogalerija, nećete požaliti.

Neven MILADIN

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. Prije dolaska Fidela Castra na vlast, višegodišnji predsjednik Kube bio je:

- A Fulgencio Batista
- B Anselmo Alliegro
- C Roberto Agramonte

2. Castro je vlast u Kubi preuzeo:

- A 1954. godine
- B 1959. godine
- C 1963. godine

3. Ernesto Che Guevara rođeni je:

- A Kubanac
- B Španjolac
- C Argentinac

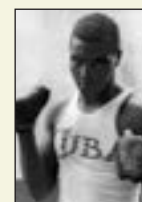

4. Novi čelnik Kube, brat Fidela Castra, zove se:

- A Juan
- B Raul
- C Felipe

5. Sport po kojemu su Kubanci najpoznatiji jest:

- A nogomet
- B golf
- C boks

Pisatelje: ha.20:35-74b.5c

[TACTICAL ILLUMINATION]

M6X

[TACTICAL LASER ILLUMINATOR]

M3

[TACTICAL ILLUMINATOR]

INSIGHT
TECH-GEAR

Get the Advantage

KROKO
INTERNATIONAL

KANCELAK 20 | 10 090 ZAGREB
HRVATSKA, CROATIA
tel. +385 1 37 72 777
fax. +385 1 37 30 751
info@kroko.hr
www.kroko.hr